

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Možnosti trojrozměrného vytváření v mateřské škole

Vypracoval: Eva Kimrová, Mgr.
Vedoucí práce: Alena Váchová, PaedDr.

České Budějovice 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 24. března 2017

.....
Eva Kimrová

Poděkování

Děkuji paní PaedDr. Aleně Váchové za shovívavou a laskavou péči při odborném vedení mé bakalářské práce.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je představit řadu možností trojrozměrného vytváření v mateřské škole na téma „Fauna“ a ověřit je v praxi. Teoretická část práce se zabývá přínosem prostorové tvorby, jejím vlivu na rozvoj fantazie, myšlení a celkové osobnosti dítěte. Velký význam hraje sociální učení, děti při aktivitách kooperují. Práce představuje druhy tvoření z hlediska použitého materiálu a prostředí, ve kterém vzniká. Praktická část je zaměřena na trojrozměrné vytváření s náměty zvířat. Dětem je téma fauny velmi blízké a dokáží se pro činnosti velmi nadchnout. Nabídka jednotlivých činností je podrobně popsána a zdokumentována, zhodnocena dle zájmu a schopností dětí a vzdělávacích strategií.

Klíčová slova: trojrozměrné vytváření, prostorová tvorba, zvířata, zobrazování

Abstract

The aim of the thesis is to introduce and test in practice a variety of options of three-dimensional crafts on the topic "Fauna" in kindergarten. The theoretical part deals with the contribution of spatial art, its influence on the development of imagination, thinking and overall personality of the child. Social learning is of great importance, as children cooperate during the activities. The work introduces different kinds of crafts in terms of used material and the environment in which they are created. The practical part focuses on creating three-dimensional crafts of animals. The topic of fauna is very popular with children and they can be extremely enthusiastic about the activities. Individual craft projects are described and documented in detail, as well as evaluated according to the interests and abilities of children and according to educational strategies.

Keywords: three-dimensional crafts, spatial art, animals, imaging

Obsah

Úvod	9
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	10
1.1 Prostorové vytváření	10
1.1.1 Naplňování dílčích cílů RVP PV	11
1.1.2 Smysl trojrozměrného vytváření	13
1.1.3 Přínos prostorového vytváření pro dítě předškolního věku	14
1.1.3.1 Podpora komplexního rozvoje	14
1.1.3.2 Prostorové vnímání	15
1.1.3.3 Tvořivost	17
1.1.3.4 Interpersonální vztahy	17
1.1.3.5 Estetické vnímání	18
1.1.4 Hodnocení	19
1.1.5 Bezpečnostní pravidla při činnostech v mateřské škole	20
1.2 Druhy vytváření prostorových děl	21
1.2.1 Modelování	21
1.2.2 Objektová tvorba	21
1.2.3 Vytváření z papíru	22
1.2.4 Výrobky ze sádky	22
1.2.5 Textil	22
1.2.6 Konstruktivní činnosti	23
1.2.7 Jedlé výtvořky	23
1.2.8 Asambláž	23
1.2.9 Činnosti v exteriéru	24
1.2.10 Body art	24
1.2.11 Pokusy a experimenty	24
2 PRAKTICKÁ ČÁST	26
2.1 Cíl a metodika výzkumného šetření	26
2.2 Realizované činnosti	27
2.2.1 Ptáci	27

2.2.1.1	Sova z papírového pytlíku	27
2.2.1.2	Kašírovaný havran (kolektivní dílo)	28
2.2.1.3	Ptáčci bambuláči	30
2.2.1.4	Látkový ptáček	31
2.2.1.5	Hnízdečka pro ptáčky	33
2.2.1.6	Kohoutek, slepička a kuřátko – velikonoční tvoření	34
2.2.2	Lesní a polní zvířata	35
2.2.2.1	Zajíc – velikonoční dekorace (kolektivní dílo)	35
2.2.2.2	Čepičky	36
2.2.2.3	Ježek z makovic (kolektivní dílo)	37
2.2.3	Vodní živočichové a obojživelníci	39
2.2.3.1	Žabky (kolektivní dílo)	39
2.2.3.2	Rybičky na rybaření (kolektivní dílo)	40
2.2.3.3	Želva nádherná (kolektivní dílo)	41
2.2.3.4	Žába zahradní – využití pneumatik (kolektivní dílo)	43
2.2.4	Savci – domácí zvířata	45
2.2.4.1	Kočka z ruliček a lepenky (kolektivní dílo)	45
2.2.4.2	Kočka z pískové hmoty	46
2.2.4.3	Pejsek a kočička – maňásci z ponožek	48
2.2.4.4	Pejsek a kočička – land art (kolektivní dílo)	49
2.2.4.5	Psí rodinka (kolektivní dílo)	50
2.2.4.6	Kočičí pelíšek (skupinové dílo)	52
2.2.4.7	Kočičí rodina	53
2.2.4.8	Indiánský kůň	54
2.2.5	Živočichové z louky	55
2.2.5.1	Vosa z PET lahve (kolektivní dílo)	55
2.2.5.2	Housenka (kolektivní dílo)	56
2.2.5.3	Motýl – okenní dekorace	57
2.2.5.4	Motýli	58
2.2.5.5	Had z hadice	59

2.2.5.6 Motýli z vařečky	60
2.2.6 Nadpřirozené bytosti	62
2.2.6.1 Čert (kolektivní dílo)	62
2.2.6.2 Anděl	63
2.3 Závěrečná evaluace	65
Závěr	68
Použitá literatura	69

Úvod

Téma této práce je mi velice blízké. Jako mnoho lidí patřím mezi haptické typy. Během mé školní docházky na základní škole jsem se cítila při hodinách výtvarné výchovy v tomto směru trochu handicapována. Plošné práce mi příliš nešly a tudíž mě ani moc nebavily. Později mě doslova nadchl kroužek výtvarné výchovy, do kterého jsem docházela do ZUŠ a jehož součástí byla keramická tvorba. Plastické vytváření se mi zalíbilo natolik, že mě doprovázelo i na střední škole, kde jsem si zvolila obor keramiky. Ve výtvarné činnosti jsem pokračovala dále na vysoké škole (PF na JCU) a mojí diplomovou prací se stala sada keramických svítidel. Prostorové vytváření mě tedy doprovázelo celým vzděláváním a velice obohatilo můj život.

Mám velkou radost z proměny moderního školství, které se dokáže díky novým přístupům pedagogů otevřít tvořivosti a prožitku z kombinací netradičních materiálů.

Tato práce vyzdvihne důležitost prostorových děl, nabídne Vám jisté nápady, možnosti způsobu vytváření a tyto budou zrealizovány a ohodnoceny z pohledu přínosu pro děti. Nebudu se úmyslně zaměřovat pouze na keramickou tvorbu, ale na celé spektrum možností, které nám materiálová pestrost v moderním světě nabízí.

V teoretických východiscích se zaměřím na význam a smysl trojrozměrného vytváření a jeho přínos pro předškolní dítě. Dále se zaměřím na pravidla, týkající se bezpečnosti a hodnocení produktů dětí. Popíši také jednotlivé druhy prostorových děl. Praktická část bude obsahovat zásobník aktivit prostorového vytváření na téma *fauna* a zkušenosti s jejich realizací v mateřské škole.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Prostorové vytváření

„Hmatové zážitky nás po narození seznamují s prostředím a v té době jsou nejsrozumitelnějším zdrojem informací. Dítě jimi poznává svět, který ho obklopuje – chlad, teplo, měkkost a tvrdost, tíhu a lehkost, ale i vlastní tělo a jeho situaci“ (Roeselová, 2006, s. 17). Lidské dlaně jsou velice citlivé a můžeme jimi rozpoznávat svět, můžeme ho vnímat jinak, než pouhýma očima.

Mezi prostorovými a plošnými pracemi je velmi tenká hranice. Přejdem mezi těmito dvěma typy tvorby je například reliéf, mozaika, nebo i některé tiskařské techniky. Někdy mohou být do malby či kresby zakomponovány plastické objekty a pak už je na nás, do které kategorie dílo zařadíme. *„Prostorové vytváření je vlastně hra s různými – tradičními i netradičními – materiály, při níž se děti učí je porovnávat, kombinovat pro trojrozměrné zpracování a doplňovat výtvarnými zásahy“* (Svobodová, 1998, s. 56).

Trojrozměrné vytváření je staré jako lidstvo samo. Už od počátku lidské existence měl člověk potřebu rukama či za pomoci nástrojů vytvářet obydlí, keramické nádoby, kamenné sošky a stavby, zbraně či šperky. Postupně při vývoji civilizace se začaly využívat ke zpracování i kovy, sklo, textil, plasty a jiné materiály. V dnešní době se nabízí velké množství materiálů, mnoho věcí se dá použít znova a jinak, přetvořit je do jiné podoby, recyklovat.

U trojrozměrných předmětů se nabízí využití v dalších činnostech v jiných oblastech výuky a rozvoje osobnosti. Už při samotném konstruování díla je dobré o dalším využití přemýšlet. Někdy se nabízí uplatnění estetické funkce, např. na školní zahradě, jindy se dá vytvořený předmět použít při pohybových hrách nebo při divadelních improvizacích.

1.1.1 Naplňování dílčích cílů RVP PV

Prostorovým vytvářením naplňují pedagogové řadu dílčích cílů PVP PV. Mezi biologické cíle patří například:

- zlepšování dovedností motoriky (jemné i hrubé)
- rozvoj smyslů a jejich užívání
- získání věku přiměřené zručnosti a obratnosti (RVP PV, 2004, s. 14)

Při činnosti s různorodými předměty mají děti možnost se naučit specifické manipulaci, která je potřebná při výrobních postupech. Ze smyslů člověka je rozvíjen především hmat, ale také prostorová představivost a orientace v prostoru. Děti se především učí souslednosti činností a pracovním postupům, přibližují se jim specifické vlastnosti jednotlivých materiálů a možnosti způsobů práce s nimi.

Mezi psychologické dílčí cíle uvádí RVP PV v souvislosti s trojrozměrnou tvorbou toto:

- *„rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně logickému, rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie*
- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)*
- *posilování přirozených poznávacích citů (zvědavost, zájmu, radosti z objevování apod.)“* (RVP PV, 2004, s. 18)
- souvisí také s podoblastí „Jazyk a řeč“, dítě při činnostech komunikuje s druhými, poznává nové materiály a způsoby práce, setkává se s novými pojmenováními objektů, nástrojů a způsobů vytváření

Pro děti je přínosem rozvoj komunikativních dovedností, protože většinou je tato forma vytváření spojena se skupinovou činností, děti se učí „dělit“ o výtvar, spolupracovat a domluvit se mezi sebou na rozdělení jednotlivých dílčích procesech vytváření. Učí se respektovat druhého a jeho práci, vzájemně si pomáhat.

Naplňují se interpersonální dílčí cíle:

- dítě se seznamuje s pravidly chování mezi lidmi

- získává základní poznatky, schopnosti a dovednosti, které jsou důležité pro navazování a rozvíjení vztahů k lidem
- upevňování prosociálního chování ve vztahu k druhým lidem (v prostředí rodinném, v mateřské škole, v dětském kolektivu apod.)
- rozvoj prosociálního chování, dokázat být citlivý, tolerantní a vnímavý k druhým, respektovat druhé a umět se přizpůsobit
- rozvoj dovednosti kooperovat
- „rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních“ (RVP PV, 2004, s. 21 – 22)

Při trojrozměrném vytváření se dítě setkává s různorodými materiály, který okolní svět nabízí. Může jít o přírodní nebo o recyklování umělých. Některé výtvoř jsou interaktivní, mohou se dále používat při jiných činnostech. Lze je využít například při divadelní improvizaci či při hrách. Radost z tvorby se pak násobí a navíc se prověřuje správnost provedení děl.

Při samotném vytváření zaujímají děti sociální role – někdo automaticky skupinu vede, nebo radí ostatním „jak na to,“ jiný navrhuje originální řešení, další čeká, kdo mu jakou práci rozdělí. Už v mateřské škole se projevují temperamenty a vlohy k manažerským schopnostem.

Dochází k naplňování sociálně kulturních dílčích cílů:

- rozvoj pocitu sounáležitosti, schopnosti spolupracovat s ostatními, uvědomovat a osvojovat si hodnoty dané pro společenství, ve kterém dítě žije
- rozvíjet své společenské a kulturní postoje, dokázat se přizpůsobovat prostředí, osvojovat si jeho změny, chovat se autenticky, prosociálně a autonomně
- seznamování se s kulturou a uměním, osvojování si základních vědomostí o blízkém prostředí
- vytváření vstřícných pohledů na svět a na život, kladných vztahů ke kulturním a uměleckým hodnotám, rozvoj dovedností, které umožňují tyto vztahy a postoje vyjadřovat a dávat najevo
- rozvoj estetického cítění (RVP PV, 2004, s. 23 – 24)

1.1.2 Smysl trojrozměrného vytváření

Trojrozměrné vytváření je velmi důležité pro rozvoj člověka. Hmat je pro člověka nástrojem vyjádření emocí. Pomocí svých dlaní může někomu projevit svou náklonnost, pohladit, utřít slzu z tváře, obejmout a nebo uplatnit svou moc a sílu a druhému ublížit, něco zničit. Je velmi důležité si uvědomovat a rozvíjet svůj cit v dlaních a naučit se respektovat hmotu, kterou držím, kterou mám v rukách.

Děti je třeba naučit najít vztah k tvárným materiálům a výtvarně uvažovat o tom, jaké možnosti hmota poskytuje. Učí se soustředit pozornost na materiál, s ním pracuje, a na možnosti, které mu nabízí.

„Každý, kdo se chce výtvarně vyjádřit, by měl zvolený materiál dobře znát. Znat materiál znamená dotýkat se ho, prožívat jeho účinky, pozorovat ho, uvědomovat si jeho výtvarné možnosti, podřídit se mu a současně ho ovládnout a především v souladu s ním výtvarně myslet“ (Roeselová, 2006, s. 17).

Některé plastické materiály (hlína, modelína, písek, různá těsta) vybízejí svoji podstatou k vyjádření emocí. Lze na ně různou měrou uplatnit síla, mohou se mačkat a hníst, bouchat do nich. Takováto práce s materiálem vede k uvolnění emočního napětí, používá se tedy i jako terapeutický prostředek nejen ve školách a školkách, ale i jiných zařízeních, jako jsou například domovy důchodců, léčebny a jiné.

„Děti dnes vnímají hmotný svět z velké části pomocí televizního obrazu. Poznávají živou i neživou přírodu, zvířata, rostliny i věci, aniž by si na ně mohli sáhnout, potěžkat, pohladit, navázat s nimi trvalý kontakt a zařadit je do své zkušenosti“ (Cikánová, 1995, s. 7). Dnešní děti jsou doslova zahlceny zrakovými podněty při sledování televize a při hraní her na tabletech. Vnímané množství informací je velké a v rychlém sledu. My, co již nejsme dětmi, se můžeme domnívat, že děti žijí v jiném světě, v jiné realitě. Dětem chybí čas a prostor pro klidové činnosti v přírodě, s materiály, které příroda nabízí. Společností je kladen velký důraz na vizuální složku světa. Možná i to je důvodem, proč je velký zájem rodičů o Waldorfské a Montessori školy a školky, které jsou založeny na přímých zkušenostech dětí a na poznávání principů okolního světa všemi smysly.

1.1.3 Přínos prostorového vytváření pro dítě předškolního věku

Pro děti jsou jejich ruce tím prvním, co zkoumají. Pozorují možnosti, jaké jim jejich dlaně postupně nabízí. Ochutnávají svět svými rukama. Všechno hnětou, mačkají, do něčeho také bouchají. Staví a vytvářejí z jednotlivostí jiné celky, přetváří a kombinují, zjišťují možnosti, jaké materiál nabízí. Co uchopí, je jejich a nepustí, dokud předmět nebude dostatečně prohlédnutý a prozkoumaný.

Prvotním zážitkem je pro dítě hra. S materiálem vstupuje do úzkého kontaktu, dává mu nový tvar, zkouší, jaké stopy lze v hmotě udělat, a získává nové zkušenosti. Nesnaží se o výtvar, ale o poznání neznámého materiálu a jeho vlastností. Teprve až po prozkoumání specifik dané hmoty je dítě schopno s ní pracovat a cílevědomě vytvářet.

Uždil říká, že taktilní zážitky jsou v útlém věku dokonce primární, tvarové zkušenosti jsou teprve později „optifikovány.“ U nevidomých dětí je hmatový smysl, tělesné pocity, svalové informace, vzruchy a kinestetické prožitky oporou představivosti. Nevidomí modelují rozdílným způsobem. Když modelují třešeň, začínají její podstatou – pečkou, kterou teprve potom obalí hmotou – dužinou. Podle některých výzkumů je zhruba polovina lidí zaměřena vizuálně, čtvrtina hapticky a zbytek je smíšený typ (Uždil, 1974, s. 78).

Hmatový vjem se nedá ničím nahradit. Malé děti rády pracují s pískem. Nabírají ho, dělají bábovičky, vaří z něj jídlo a pečou dorty, staví hrady. Mají také své oblíbené plyšové hračky, které jsou vyrobené z měkkého a na dotek příjemného materiálu, umí se o ně starat a pečovat o ně, mazlit se s nimi. Dokáží stavět věže a stavby z kostek a různorodých stavebnic. Tyto činnosti jsou vždy spojeny s haptickým vjemem, ale také s akcí, pohybem – a pohyb je jedna z nejdůležitějších potřeb dětí předškolního věku. Proto vidím prostorové vytváření jako přirozené a pro děti důležité.

1.1.3.1 Podpora komplexního rozvoje

Dle Howarda Gardnera (1999) existuje více typů inteligence. Díval se na člověka komplexně, z hlediska různorodých oborů a možností, ve kterých může jedinec vynikat. Jednotlivé typy inteligencí se vyskytují u člověka v různých poměrech.

- jazyková inteligence
- hudební inteligence
- logicko-matematická inteligence
- prostorová inteligence
- tělesně-pohybová
- personální formy inteligence

O prostorové inteligenci píše dále: *„Bohatou prostorovou představivost mívají hlavně lidé s výtvarným nadáním a ti, kdo se orientují na technické obory a přírodní vědy. Lidé s jiným druhem nadání, hlavně v oblasti hudby a řeči, naopak někdy mívají v oblasti prostorové představivosti nedostatky“* (Gardner, 1999, s.196).

Prostorové vytváření vhodně rozvíjí dovednosti u lidí s prostorovou inteligencí. Současně je upevňována interpersonální inteligence, neboť většinou se výtvarná činnost praktikuje skupinovou formou a děti jsou v komunikační interakci. Dorozumívají se o svých nápadech, dělí si role, učí se vzájemně si pomáhat a domluvit se na společném řešení či kompromisu.

Vedle sociální interakce dochází při prostorové tvorbě především k rozvoji představivosti a tvořivosti. Představivost i fantazie je charakteristickou a nepostradatelnou schopností (nejen) dětí předškolního věku. Stává se součástí jakékoliv dětské hry i výtvarné práce.

„Představa nemá jen smyslově názorný charakter... její obsah a kontury se stále mění, a to i v průběhu kratičkého okamžiku“ (Uždil, 1984, s. 100). Dále Uždil rozděluje představy na dva typy. Prvním jsou představy paměti, tj. ty, ve kterých ožívají známé a už poznané jevy. Druhou skupinou jsou fantazijní představy, které dokáží zkombinovat a vytvořit, co nikdy neexistovalo, co si můžeme jen představit.

1.1.3.2 Prostorové vnímání

Do prostorového vnímání můžeme zařadit řadu podoblastí. *„Představy o prostoru zahrnují i odhad a zapamatování si vzdálenosti, porovnávání velikosti objektů, vnímání části a celku, vzájemný poměr velikosti jednotlivých částí a celků, jejich uspořádání“* (Sodomková, 2015, s. 12). Dále autorka uvádí, že vnímání prostoru

je důležité pro mnoho činností (orientaci v prostoru, přizpůsobení se prostředí, atd.). Zdůrazňuje, že oslabené prostorové vnímání v předškolním věku, může mít vliv na samostatnost a sebeobsluhu, rozvíjení pohybových dovedností. Může se to projevit obtížemi v kreslení a hře se stavebnicemi. K velkému rozvoji prostorové představivosti dochází právě ve věku 5 – 6 let. Je důležité jim v tomto období nabízet stavebnice, a na určité téma povzbuzovat k činnosti se stavebnicí i dívky. „*V makroprostoru jsou to např. různé schovávачky dětí, ale i předmětů s instrukcemi »dva sloní dopředu, jeden slepičí dozadu« atp., nebo »hoří, přehořívá« atd.*“ (Veselý, Roučová, Šonková, 2014, s. 2). Sodomková (2015) apeluje na využití předškolního období, aby mohlo dítě rozvinout své schopnosti a dovednosti na úroveň, ke kterým má vrozené dispozice.

Velký význam má prostorové vytváření pro chlapce. Jejich myšlení je mnohem více zaměřené technickým směrem. Různé konstruktivní a prostorové činnosti je dokáží mnohem více zaujmout. Tento typ vizuálně-prostorové inteligence je považován za typicky mužský. Muži se po celá tisíciletí zabývali činnostmi, jejichž úspěšnost se na ní zakládá – průzkumem, lovem a bojem, stavěním obydlí a vytvářením pastí na zvířata. V některých třídách převažují chlapci. Je nutné zohlednit složení třídy i v tomto směru a vyvážit poměr trojrozměrných činností tak, aby byly spokojeny všechny typy dětí.

Uždil se zmiňuje o dvou různých typech ve výtvarné výchově, a to o vizuálním a haptickém. Dává je dokonce do souvislosti s temperamentem osobnosti. Spojuje haptický typ s introvertním temperamentem a vizuální s extrovertním. U obou typů je rozdílné vnímání prostoru, ale i barev. Introvertně haptický typ vnímá barvu i v jejím významu, symbolickém smyslu. Barevnost díla působí svěžeji, originálněji a má dekorativní charakter (Uždil, 1974, s. 112).

Podobně Roeselová (2006, s. 17) říká, že s materiálem se člověk seznamuje dvěma způsoby, které se navzájem doplňují. První je haptický, za použití hmatu a druhý vizuální, tudíž zrakem. U dětí hmatový kontakt podporuje rozvoj představivosti a vcítění se. Ačkoli však hmatové prožitky zasahují představivost dosti hluboce, současně si děti mimoděk uvědomují materiálové souvislosti – jak materiál vypadá, a jejich představy jsou touto skutečností ovlivněny. Optický kontakt se ve větší míře soustřeďuje na estetické a technické otázky, na utváření tvaru a jeho vizuální účinky.

J. A. Komenský považoval smysly za bránu veškerého poznání. Vedl výuku k přímé zkušenosti a názornosti, vážil si řemesel a rukodělných dovedností.

1.1.3.3 Tvořivost

Tvořivostí rozumíme nejen výsledek tvůrčí práce, ale i její proces. Většinou je za podstatný rys tvořivosti pokládána nespokojenost s daností, vnitřní nutkání tuto danost měnit, ochota experimentovat při řešení problému, nekonvenčnost a originalita v přístupu k jeho řešení. Tvořivost se tedy projevuje nejen jako schopnost, ale také jako stálá tendence k vývoji (Hazuková, 5/1995 – 96, s. 12).

Při každém výtvarném úkolu je možné podporovat rozvoj kreativity. Záleží na pedagogickém přístupu, zda se učitel rozhodne tuto možnost využít. Při uskutečňování tvořivého procesu se účastní řada faktorů. Patří mezi ně např.: motivace, téma by pro dítě mělo být zajímavé a přitažlivé, ve třídě by měla být dobrá atmosféra, důležitá je také pozornost a soustředěnost dětí, jejich aktuální rozpoložení a zdravotní stav, zapojení jejich zkušeností a fantazie.

„Vychovávat k tvořivosti znamená sestavovat i ty nejobvyklejší „úkoly“ tak, aby v nich byl obsažen nějaký problém, oříšek, překážka, předpoklad pro duševní práci“ (Uždil, 1984, s. 106). Dítěti předškolního věku pomáhá v poznání představivost, intuitivní poznávání, vše zpracovává fantazií a jeho uvažování není ještě usměrňováno logikou. Děti svoje představy uzpůsobují svým možnostem poznání.

„Předškolní věk je označován také jako období iniciativy, dítě má potřebu něco zvládnout, vytvořit a potvrdit tak svoje kvality“ (Vágnerová, 2005, s. 174). Děti nás často překvapí tím, co samy dokážou.

1.1.3.4 Interpersonální vztahy

V předškolním věku si děti vytváří vlastní pozici ve společnosti a utváří si vztah k okolnímu světu. Komunikace mezi dětmi je určována stále ještě egocentrismem, dítě často ulpívá na svém názoru a úhlu pohledu. Charakteristickým rysem předškoláků je rozvoj vztahů s vrstevníky. Děti si osvojují společenský řád a normy, učí se

spolupracovat ve skupině, prosadit se mezi vrstevníky. Vhodným prostředím pro tyto změny je hra nebo společná aktivita, kterou může být např. výtvarná činnost.

„Socializace a individualizace, tj. rozvoj osobnosti jedince, probíhá v interakci, dítě rozvíjí svou individualitu v kontaktu s jinými lidmi“ (Vágnerová, 2005, s. 202). Role, jaké zastává dítě ve skupině, se odráží i v jejich sebepojetí, jsou součástí jejich individuality. Úkolem mateřské školy je, s přihlédnutím k temperamentu jednotlivých dětí, pomoci dětem socializovat se mezi své vrstevníky a osvojit si tak další dovednosti, tolik potřebné v životě.

1.1.3.5 Estetické vnímání

Estetický prožitek je často založen na vstřebávání dojmu z uměleckého díla. Nemusí nutně jít o výtvarné dílo, předmětem zážitku se může stát hudební vystoupení, divadelní či taneční představení, literatura, fotografie či film. Dětem předškolního věku je blízký prožitek z krásy okolní přírody. Pro kvalitní vcítění se do prožitku, je důležité zklidnění kolektivu, ke kterému nám mohou dopomoci rituály, hudební doprovod apod.

Pro pochopení uměleckého díla je vhodná též psychická distance, díky které jsme schopni poodstoupit od díla a následně lépe pochopit souvislosti, porozumět. Děti se jí pomalu učí, zpočátku jí nejsou příliš schopny. Při divadelních představeních se například zapojují velmi živě do děje, apod.

„V estetické distanci naplno prožíváme strach, radost, naději, dojetí a další citové stavy, se kterými se v životě běžně setkáváme. Ale přitom si víceméně jasně uvědomujeme, že vnímáme jinak, než v praktické životní situaci. Na rozdíl od ní, nepociťujeme potřebu prakticky jednat, ale chceme se plně věnovat svému prožitku a svému vnímání. Jednoduše řečeno, necháváme se okouzlit tím, co vnímáme“ (Slavíková, Slavík, Hazuková, 2000, s. 133).

Estetický prožitek dětem otvírá svět, na který mohou nahlížet jinýma očima, mohou si dovolit prožívat emoce, které nemusí v běžném životě zažít. Prožitek z již vytvořeného, nebo jimi vytvářeného díla se stává tvůrcem jejich osobních hodnot, jejich vlastního já.

1.1.4 Hodnocení

Při pedagogické praxi nesmíme zapomenout, že každé dílo, které bylo vytvořeno se snahou, je samo o sobě hodnotné. Při dětském tvoření, není kolikrát důležitý výsledek, spíše proces vzniku. Při hodnocení produktu je vhodné využít slovního popisu, vypíchnout věci, které se povedly, které jsou zajímavé, odlišné od prací jiných dětí. Někdy se stane, že děti od sebe okoukávají náměty. Pak je myslím na místě ocenění nápadu, případně vyhledávání dalších. Co by vás ještě napadlo? Jak by to mohlo být jinak?

Pedagog by se měl úplně vyvarovat negativního hodnocení, které působí demotivačně, obzvláště, je-li autor sám se svým výtvozem spokojený, mohlo by toto hodnocení napáchat velké škody. Hodnocení by se mohlo stát vážnou překážkou volného tvoření a tvořivosti samé.

Pro pedagoga je nesmírně cenné hodnocení své vlastní činnosti. Při zamyšlení a zpětném evaluování své činnosti vidí případné chyby, může do budoucna vyvodit doporučení a jiné možnosti a východiska. Zlepší tím kvalitu nejen své pedagogické práce, ale i kvalitu prožitku dětí.

1.1.5 Bezpečnostní pravidla při činnostech v mateřské škole

Rodiče i pedagogové chtějí pro děti jen to nejlepší. Často se pohledy na bezpečnost mezi oběma skupinami dospělých rozcházejí v úhlech pohledu. Někteří rodiče své děti úzkostlivě chrání příkazy a zákazy. Ve strachu o bezpečnost svých dětí nevědomky zabraňují přímé zkušenosti, která je nejrychlejší cestou k učení, která vede k získání větší samostatnosti.

Uvádí se, že *„zdraví jedinci (většina populace) si pamatují: 10 % z toho, co čtou, 20 % z toho, co slyší, 30 % z toho, co vidí, 50 % z toho, co slyší a vidí, 70 % z toho, co mluví a 90 % z toho, co dělají“* (Škvorová, Škvor, 2003, s. 20).

Přímé prožitkové učení, zkušenost, kterou dítě zažije je pro pochopení souvislostí fungování okolního světa neocenitelné. Učitelka v mateřské škole má možnost posouvat hranice dovedností jednotlivých dětí. Před samotnou činností je dobré jim názorně ukázat „jak na to,“ upozornit na možná rizika a případně jim pomoci. Důvěra daná dětem se nám mnohokrát vrátí.

Některé školky mají ve svých třídách koutky, vybavené pro praktické činnosti. Může jím být třeba kutilský koutek s opravdovou vrtačkou, dřevem, smirkovým papírem a pilkami. Nabízí chlapcům srovnatelné vyžití, jako holčičkám v kuchyňském koutku.

1.2 Druhy vytváření prostorových děl

1.2.1 Modelování

Modelování je základní technikou trojrozměrného vytváření. Rozvíjí hmatové schopnosti, dovoluje dětem být vynalézavý a podporuje prostorovou představivost. Někdy se dají tyto výrobky použít dále – třeba pro dramatické hry nebo v dětské kuchyňce či obchůdku. Tímto typem činnosti se rozvíjí různé dovednosti a návyky.

„Zvládnout přímé i krouživé pohyby dlaně a rukou, souvisící s hnětením, mačkáním, válením, kouléním, vytahováním, uštipováním a stiskáním. Poznat vlastnosti hlíny a přizpůsobit se jim. Vystihnout tvar předmětů z představy a umět pozorovat jeho zvláštnosti i podle modelu“ (Uždil, Razáková, 1968, s. 55).

Roeselová se podrobně zabývá způsobem vytváření z hlíny. Keramická hlína nabízí několik přístupů tvoření. Prvním je sochařský přístup, kdy modelování je založeno na přidávání a ubírání hmoty. Keramický postup je odlišný. Může mít podobu hry (zkoumání vlastností hlíny, její hnětení, otiskování různých nástrojů atd.), tvar se může stavět z válečků nebo pásků. Jako výchozí můžeme také použít vyválený plát, z tohoto plátu lze ohýbáním okrajů vyrobit misku. Další možností se stává sochařská výstavba dutého tvaru, u malých dětí je to modelování na papírovém jádru (před vypálením je ponechán alespoň malý otvor pro únik kouře). Korunu keramickému vytváření dávají různé rytiny, otisky, nalepené zdobné prvky a glazura (Roeselová 2006, s. 21 – 25).

Materiálem pro vytváření modelováním se může stát nejen keramická hlína, ale i různá slaná těsta, směs mouky a písku s vodou, modurit, tvrdnoucí hmota, tekutý písek a další.

1.2.2 Objektová tvorba

Objektová tvorba je v mateřských školách velmi oblíbená. Lze k ní využít především materiál, který nic nestojí. Vybírat můžeme z široké škály přírodnin, jako jsou

plody stromů a keřů, květy a listy rostlin, jehličky, kameny, klacíky, prkýnka a všelijaké odřezky, kůra stromů, mech, šišky, peří, použít lze také sníh a led aj.

Z odpadového (nebo již vyrobeného) materiálu lze vyrobit velká řada objektů. K využití se nám nabízí PET lahve, různé krabičky, roličky, polystyrenové výplně z přepravních zásilek, kelímky, skleněné lahve, květináče, allobal, plechovky, dráty, provázky, textil, rozbitá elektronika atd.

1.2.3 Vytváření z papíru

„Papír poskytuje řadu možností tvarování. Jsou jimi: mačkání, skládání, vrstvení, obalování, trhání a protrhávání, stříhání a kroucení“ (Cikánová, 1995, s. 19). Papír má velmi mnoho druhů, od tenkého a jemného, přes noviny, karton, čtvrtky, sáčky, až po role na koberce, které jsou velmi tvrdé. Dle použití zvoleného papíru se liší i výsledky zpracování.

Netradiční prací s papírem by se dala nazvat výroba ručního papíru, který lze klást i na kopyta (např. na plastový míček) a vyrobit tak tělo zvířátka. Mezi další postupy lze zařadit tvarování namočeného banánového papíru, využití obalů na vejčka atd.

1.2.4 Výrobky ze sádry

V mateřské škole se můžeme setkat s metodou kašírování za pomoci sádry. Většinou se využívá jako základ nafouklý balonek, který se po zaschnutí nakaširované vrstvy (s látkou či novinami) propíchne. Vhodným kopytem jsou také hladké plastové nebo kovové nádoby, např. kelímky od jogurtů apod.

Dalším využitím se stává mozaika, do které můžeme zakomponovat všelijaké předměty či přírodniny k vytvoření dekorativního obrázku.

1.2.5 Textil

Sám o sobě má textil plošnou podobu. Díky své pružnosti a poddajnosti lze využít k obalení něčeho, obalení prostoru či konkrétního předmětu. Děti si rády hrají s šátky a různými látkami, staví si domečky a bezpečné úkryty.

K výtvarné tvorbě se dají využít nejen hotové textilní tkaniny (silonky, ponožky, plátno aj.), ale také jednotlivá vlákna, nitě, provázky, atd. ze kterých můžeme utkat, ušít

či omotat nové dílo. Nabízí se výroba loutek, masek a kostýmů, malých hraček či polštářků, ale také plstění, šití a vyšívání. Zajímavé možnosti poskytuje vata, která za pomoci příze dokáže vykouzlit zajímavé objekty.

1.2.6 Konstruktivní činnosti

Roeselová říká, že „konstruování vychází z daných prvků a z jejich typických vlastností, které žák neproměňuje vůbec nebo do nich zasahuje jen málo. Především komponuje prostorovou sestavu, při čemž využívá množství prvků a jejich vzájemných prostorových vztahů. Již jednoduché spojování dvou, tří nebo pěti krabiček přináší nenahraditelnou zkušenost, vedoucí k pochopení logiky prostorové skladby“ (Roeselová, 2006, s. 31).

Jako materiál slouží přírodniny i umělohmotné či jiné materiály. Konstruktivní činnosti jsou základem objektové tvorby. Zařadit sem ale můžeme navíc všelijaké stavebnice, o které není ve školkách nouze.

1.2.7 Jedlé výtvoř

Když děti samy pro sebe chystají jídlo, mnohem lépe jim pak chutná. Není proto na škodu čas od času jim tuto možnost poskytnout. Využít můžeme různé druhy ovoce a zeleniny a jejich částí, pečiva, sýrů, popřípadě spojovacího materiálu, jako jsou třeba párátko. Lze zapojit do hry i tyčky, bonbonky, poskládat nějaký obrazec a zalít ho želatinou – možností je opravdu velké množství. Před vánocemi si můžeme upéct cukroví, na velikonoce „jidáše,“ na podzim z jablíček závin nebo usušit křídaly.

1.2.8 Asambláž

„Asambláž je vlastně trojrozměrnou koláží. Vzniká sestavováním, montováním a skládáním různých prvků, celých předmětů nebo jejich částí (plechovky, plastové lahve, kelímky od jogurtů, nafouklé papírové sáčky, různé obaly od potravin). Snažíme se, aby byly osvobozeny od původního účelu, proto jsou vyňaty z přirozeného prostředí a v nových souvislostech získávají jinou podobu a nabývají nového estetického významu“ (Svobodová, 1998, s. 56).

Děti si vytvářením asambláží užívají novou realitu, mohou zvýraznit detaily z celku, objevují nové možnosti a kombinace. Předměty nemusí být nutně slepeny, může jít pouze o volnou kompozici v prostoru.

1.2.9 Činnosti v exteriéru

Při pobytu dětí v přírodě můžeme využít čas k vytváření přírodních sbírek nebo land artu. Příroda je velmi bohatá, tvarově i barevně rozmanitá a sama o sobě příjemná na dotek. Prostřednictvím darů, které nám dává, nás učí obdivovat, prozkoumávat a objevovat nové souvislosti a detaily okolního světa.

K vytváření můžeme využívat jak přírodu živou (květy, šišky, listy, větvičky, plody stromů, keřů a rostlin, seno a slámu, atd.), tak i přírodu neživou – kameny a písek, vodu i sníh. Děti využívají přírodniny k stavbám všelijakých příbytků pro zvířátka a tajemné bytosti, staví přehradu, hrady a mosty, na pískovišti vaří dobroty a dorty.

1.2.10 Body art

Základem body artu je malování na tělo. V mateřských školách ho lze využít především na končetiny, eventuálně na obličej. Při tomto druhu tvoření je vhodná práce ve dvojicích, protože sbližuje oba účastníky tvořivého procesu. Důležité je používat barvy, které nejsou závadné, nejlépe speciální obličejové barvy nebo i prstové barvy.

1.2.11 Pokusy a experimenty

Pokusy se v poslední době dostávají do popředí a je o ně velký zájem. V mateřské škole se nabízí jednoduché, běžně dostupné materiály, které lze pro tyto účely využít. Patří mezi ně například sůl, jedlá soda, potravinářské barvivo, plastelína, voda, mýdlo, ocet,... S dětmi si tak můžeme třeba vytvořit sopku, plující lodičku z kůry na mýdlový pohon, a poznat řadu fyzikálních a chemických procesů skrze vlastní zkušenost.

Předmětem zkoumání mohou být i jednotlivé vlastnosti materiálů. Švrčinová (2014, s. 8 a 14) předkládá různé pohledy na plasty a textilie. Na plasty můžeme pohlížet z hlediska povrchové struktury jednotlivých materiálů (děti mohou poznávat

po hmatu různé struktury – vroubkované, hladké, drsné, ...), nebo můžeme zkoumat jejich pevnost a tvrdost (např. třídění na měkké a tvrdé plasty – různé sáčky, kelímky, lahve, ...). Třetí možností je pozorování vlivu tepla. Tuto aktivitu může demonstrovat, z důvodu bezpečnosti, pouze učitel. Podobně nabízí autorka pokusy s textilií. Textil nám nabízí experimenty s vodou – zkoumáme pronikání stejného množství vody do různých textilních vláken (deštník, různé druhy oděvu, nepromokavý plášť, stará zimní bunda, ...). Tepelnou izolaci tkaniny prokážeme tak, že do několika PET lahví nalijeme stejně teplou vodu a každou z nich zabalíme do různých oděvů (svetr, tričko, sportovní oděv, ...). Pohmatem porovnáváme teplotu u jednotlivých oděvů.

I papír, se kterým jsme každodenně v kontaktu, má co nabídnout. Můžeme zkoušet na různých druzích – od pauzovacího papíru, ubrousku přes kancelářský papír a čtvrtku až ke kartonu – jak lze mačkat, trhat, můžeme zkoumat jeho strukturu.

Pozorování a zkoumání okolních dějů je dětem vlastní. Při provádění pokusu vedeme děti k cílenému pozorování dějů od jejich začátku až do konce, mají možnost vyvozovat závěry a propojovat elementární poznatky se zkušenostmi z běžného života. Aktivita nabízí dětem možnost spolupráce a tím i komunikace, rozvíjí pozornost a vede je k základním poznatkům bezpečné práce.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Motto:

„Je úžasné, co děti dokáží, když jim k tomu dáme příležitost.“

Linda Dobson

2.1 Cíl a metodika výzkumného šetření

Cílem praktické části je vytvořit nabídku různorodých činností k prostorovému vytváření v mateřské škole na téma Fauna a ověřit tyto aktivity v praxi. Možností je velmi mnoho. Okolní svět nám nabízí nespočet materiálů, jejich kombinací a různorodých variant vytváření.

Dílčím cílem je:

1. Předložit zásobník aktivit prostorového vytváření, které lze využít v mateřské škole. Činnosti budou obsahovat motivaci, doporučení věkové kategorie, výčet potřebných pomůcek a podrobný návod.
2. Realizovat aktivity s konkrétní skupinou dětí v mateřské škole a vyhodnotit je dle evaluačních otázek.
3. Shrnout zkušenosti z realizace programu v závěrečné evaluaci.

Otázky k evaluaci:

Jak aktivita děti zaujala (včetně použité motivace a námětu)?

Jak porozuměly vysvětlení postupu?

Jak vyhovovala organizace práce?

Jak se práce dětem dařila? (S čím potřebovaly děti pomoci, co vše zvládly samostatně?)

Jak vyhovovala prezentace prací dětí?

Jaká doporučení z hodnocení vyplývají pro realizaci aktivity v MŠ?

Aktivity byly zrealizovány ve vesnické jednotřídní mateřské škole s věkově heterogenní skupinou dětí. Děti byly ve věku od 3 do 7 let, ve třídě převládali chlapci (19 chlapců a 6 dívek). Činnosti jsme s dětmi zrealizovali v období září/2015 – prosinec/2016.

2.2 Realizované činnosti

2.2.1 Ptáci

2.2.1.1 Sova z papírového pytlíku

Motivace:

Formou ozvěny si říkáme báseň:

„Sova sedí sama v lese, ve dne spí a nepohne se.

V noci houká: „Vstávej, sýčku!“ Potom spolu při měsíčku slídí po lese.

Když se měsíc za les schová, očima si svítí sova, jídlo shánět začíná.

Pak se sýčkem místo spaní zasedají ke snídani. To je hostina!“ (Kábele, Vimr, 1995)

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

papírový sáček, žlutý papír, noviny, černou temperu (nebo černý papír), nůžky, tužku, fixy, oboustranná lepicí páska, lepidlo, korkový uzávěr.

Postup:

Z novin si natrháme a zmačkáme kousky do kuliček, jimiž vyplníme břicho sovy. Rohy pytlíku přehneme dovnitř, aby nám vznikla špička. Na ni nalepíme kousek oboustranné lepicí pásky. Předložením přilepíme k bříšku sovy. Fixem vybarvíme zobáček. Na žlutý papír si děti obkreslí kolečka a vystříhnou je. Po obvodu se nastříhnou kolem dokola. Lepidlem je pak přilepí na rohy pytlíků. Velké děti mohou vystříhnout z černého papíru zorničky, malé je mohou otisknout např. korkovým uzávěrem, namočeným do černé tempery. Děti mohou dokreslit břicho a na něm peříčka. Mohou to být v jednodušší verzi čárky, starší děti zvládnou obloučky (jako rybí šupiny).

Hodnocení:

Děti potřebovaly dopomoci s oboustrannou lepicí páskou, některé mladší děti se stříháním. S radostí si děti užily mačkání novin a vycpávání soviho břicha.

Činnost probíhala bez problému, frontálně. Starší děti pomáhaly nejmenším se stříháním. Výtvary jsme si vystavili v šatně – na větve kroucené vrby ze školní zahrady.

2.2.1.2 Kašírovaný havran (kolektivní dílo)

Motivace:

V kruhu si společně povídáme o symbolech zimy v podobě asociací. Když se řekne zima, napadne mě... Každý řekne, co mu přijde na mysl. K symbolům naší zimy (zvláště, když není sníh) patří i havran.

Doporučený věk: 4 – 6 let

Potřebujeme:

pevný drát na vytvoření konstrukce a tenký na spoje, noviny, kousky látek, sádro, vodu, kyblík na rozmíchání, plechovku s pískem či kamínky, tenký dřevěný hranolek (nebo třeba pastelku) na pevné spojení havrana s hroudou hlíny (a lepší stabilitu). Na vybarvení jsou vhodné nastrouhané suché pastelky nebo tempery, tekuté lepidlo.

Postup:

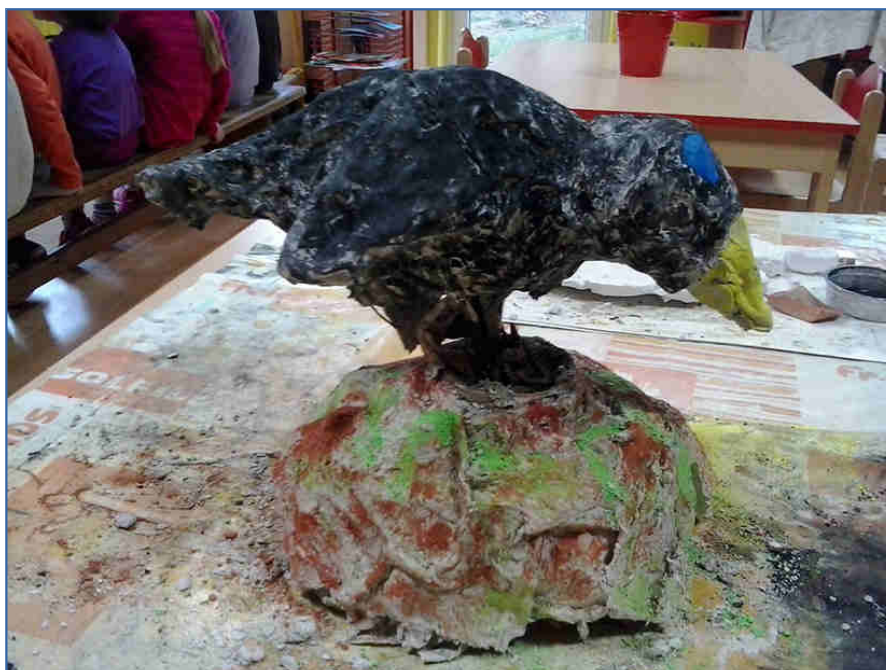
Učitelka vyrobí z pevného drátu kostru havrana. Začíná se vytvořením 4 plošných vajíček z drátu, 2 menší a 2 větší. Protnutím dvou v prostoru a jejich spojením nám vznikne hlava a trup. Pevným drátem se spojí, doplní nohama (nohy je lepší udělat alespoň dvojité, kvůli dobré stabilitě), ocasem a křídly. Děti namačkají noviny, jimiž se vyplní kostra havrana, aby sádrová hmota lépe držela tvar. Potřebujeme je také na vytvoření hroudy okolo plechovky (použijeme k přilepení tekuté lepidlo). Je dobré si před samotnou činností vše umístit na přenositelnou podložku. Rozděláme hustší sádro a obalujeme v ní kousky látek. Ty pak klademe na havrana tak, aby se překrývaly a obalily nám celé tělo, křídla, atd.. Poklademe jimi i hroudu. Zbytky sádry můžeme nanést na havrana špachtlí. Před kolorováním je dobré nechat sochu pořádně vyschnout, alespoň 3 dny.

Hodnocení:

Pro děti byla tato činnost zcela novou a zajímavou. Pozorně si prohlíželi samotnou kostru, se zálibou tvořili se sádro. Pro vytváření jsem si vybrala skupinku nejstarších dětí. Během aktivity jsme narazili na problémy se stabilitou a museli výrobek podepřít.

Děti potřebují pomoci s drátěnou kostrou a vytvořením správné konzistence sádrové hmoty. Při práci se musí postupovat rychle, sádra rychle tvrdne. Je tedy lepší rozmíchat vícekrát menší množství. Vzhledem k dlouhému schnutí je třeba pracovat na podložce, na které by se dal podle potřeby neztuhlý výtvar přenést. Havrana jsme vytvářeli během mírné zimy a sloužil nám jako symbol zimy u vstupu do mateřské školy.

2.2.1.3 Ptáčci bambuláči

Motivace:

Hádanka: Kolik udělá vrabec za den kroků?

Zahrajeme si pohybovou hru „Vrabec a sýkorka“ – děti reagují na jednotlivé ptáčky chůzí nebo poskoky.

Píseň „Vrabec a sýkorka“

Vrabci jsou v zimě velmi draví u krmítek, často vyhánějí jiné druhy ptáčků (jaké známe?) a je to vidět i na jejich bříchách, někteří jsou jako kulatí, jako bambulky.

Doporučený věk: 5 – 7

Potřebujeme:

různě barevné vlny, pomůcku na vytváření bambulí, filc, nůžky, tavná pistole, plastová očička.

Postup: Děti namotávají na šablony na výrobu bambulí v silné vrstvě vlnu. Po vytvoření bambule použijeme stahovací provázek delší, abychom ptáčka mohli zavěsit. Tavnou pistolí učitelka přilepí oči a zobáček.

Hodnocení:

Zapálenější pro činnost byly dívky, které chtěly vyrobit i několik kusů. S vytvářením neměli problém. Činnost probíhala v malých skupinkách, měli jsme k dispozici 3 kusy šablon. Děti potřebují pomoci se zavazováním bambule (utažením a svázáním) a s lepením detailů tavnou pistolí.

2.2.1.4 Látkový ptáček

Motivace:

Pozorování ptáčků, přilétajících na krmítko ve školní zahradě, určování druhů podle knižních fotografií a ilustrací.

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

jednobarevnou (bílou) látku, tužku, jehlu, nit, špendlíky, nůžky, tvrdý papír, fixy, vatu.

Postup:

Na tvrdý papír nakreslíme šablonu ptáčka, ideálně 20 cm velkého. Pro vytváření můžeme použít zbytky látek, staré prostěradlo, dle možností. Vhodná je jednobarevná

látka. Starší děti překreslí šablonu na zvolenou látku, budeme potřebovat dvojnásobek ptáčků než je počet dětí. Stříhání textilu je pro děti obtížné a nůžky ve školkách bývají tupé, tato část práce je tedy na učitelce. Dva ptáčky je třeba k sobě sešpendlit a přišít jednoduchým stehem. Nechá se asi 5 cm nezašitý, nejlépe na bříšku – pro otočení a výplň. Děti obrátí ptáčka po ušití. Je třeba zatlačit například tužkou v úzkých částech a protlačit ji do požadovaného tvaru. Děti si fixy nazdobí svého ptáčka. Z vaty odtrhávají malé kousky, kterými vyplní ptačí bříško. Učitelka mu bříško zašije.

Nápad na navazující činnosti:

Vymyšlení příběhu: „Cesta kouzelného ptáčka“

Vybereme jednoho ptáčka a společně si ho pozorně prohlédneme. Jaké má barvy? Kdepak asi žije? Kdo se o něj asi stará? Položíme ho doprostřed kruhu na koberci na šátek. Děti společně vymýšlí příběh. Každý řekne jednu větu. Příběh zaznamenáme a můžeme si ho zopakovat např. při odpoledním odpočinku.

Hodnocení:

Učitelka vypomůže dětem se šitím a obracením zobáčku. Děti si při utrhávání vaty procvičily jemnou motoriku, při kreslení daly prostor svojí fantazii. Uvědomily si rozdílnosti druhů ptáků, jež se u nás v zimě vyskytují a máme možnost je pozorovat zblízka. Ptáčci si usedali na větvíčky, připevněné na nástěнку, kde je mohli rodiče obdivovat.

2.2.1.5 Hnízdečka pro ptáčky

Motivace:

Děti sedí na zemi v kruhu. Společně si povídáme. Každý má svůj domov. Popořadě se střídáme, každý řekne jedno zvířátko a ostatní určují, kde má domov. Někdy je to jen obecné prostředí, někdy konkrétní příbytek. I ptáci mají svůj domov – hnízdo.

Doporučený věk: 4 – 6 let

Potřebujeme:

slané těsto (1 díl hladké mouky, ½ dílu soli, ½ dílu vlažné vody), hladkou mouku na podsypání, podložky na modelování.

Postup:

Děti si rozdělí kousek těsta na tři díly. Z těch válením rukou po podložce vytvoří 3 žížalky. Ke slepení konců žížalek použijeme trochu vody. Pleteme klasický copánek, který nakonec stočíme dokola, pro vytvoření hnízdečka a spojíme oba konce. Výtvořky se nechají nad topením usušit.

Hodnocení:

Činnost probíhala frontálně, před samotným pletením jsme si s materiálem dostatečně pohráli. Některé děti neznaly princip pletení copánku, je dobré si ho předem natrénovat na jiném materiálu, aby ho děti pochopily. Hnízdečka jsme vystavili na polici v šatně školky. Osvědčilo se mi pokračování v myšlence v přírodě, stavění hnízd z přírodních materiálů.

2.2.1.6 Kohoutek, slepička a kuřátko – velikonoční tvoření

Motivace:

Četba pohádky „O kohoutkovi a slepičce,“ filosofování o důležitosti pomoci.

Doporučený věk: 3 – 6let

Potřebujeme:

vyfouknutá vajíčka, klovatina, vodovky nebo suché pastely, špejle, modelínu, pohyblivá očička, barevný filc, peříčka, tavnou pistoli.

Postup:

Vyfouknutá vajíčka si upevníme kouskem modelíny na špejli. Klovatinou nakreslíme dekor na vajíčko a necháme zaschnout. Poté povrch namalujeme vodovými barvami, nebo přetřeme suchým pastelem. Pod proudem tekoucí vody vymyjeme klovatinu. Tvořit můžeme všelijaká zvířátka, za pomoci modelíny. Zajíčkovi můžeme vymodelovat dlouhé uši, kohoutkovi ocásek s peřím.

Hodnocení:

Učitelka zastoupí děti při upevnění vajíčka na špejli a při lepení tavnou pistolí. Menším dětem se hůř pracovalo se suchým pastelem, nabídla jsem jim možnost malování vodovkami. V tomto případě je nutné nenechat je malovat příliš dlouho, aby se nevymyla klovatina. Starší děti se radovaly z modelovaných částí, bavila je tato nezvyklá kombinace. Činnost probíhala na etapy a v menších skupinkách, těsně před velikonoce. Výrobky si odnesly děti hned domů.

2.2.2 Lesní a polní zvířata

2.2.2.1 Zajíc – velikonoční dekorace (kolektivní dílo)

Motivace:

Velikonoční tradicí je chodit koledovat. Kdo už někdy byl koledovat? Při koledování koledníci říkají koledu.

Velikonoční koleda:

Hody, hody, doprovody, já jsem malý zajíček,

utíkal jsem podle vody, nesl kopu vajíček.

Potkala mě koroptvička, chtěla jedno červené,

že mi dá lán jetelíčka, a já řekl ne, ne, ne.

Tam za vodou, za lesíčkem, mám já strýčka králíčka,

tomu nosím každým rokem malovaná vajíčka.

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

karton, alobal, tempery, štětce, nůžky, květináče se zeminou, pšenici, vodu, přírodniny, provázek, tavnou pistoli nebo lepidlo.

Postup:

Dekoraci jsme vyráběli na v předvelikonočním období. Děti, sedící spolu u stolečku ho společně vytvářeli. Učitelka z kartonu vystřihne 40 až 50 cm velkého zajíce, nohy a ocásek zvlášť. Zadní nohy mají oválný tvar a cca. ve třetině je nutné udělat zářez o síle kartonu pro spojení s tělem. Děti všechny části obalí alobalem (kromě zadních končetin), a alobal natřou temperovou barvou. Po zaschnutí provedou nátěr z druhé strany. Z přírodnin si zvolí oči, čumáček a pusy. Připravíme také fousky z provázku. Následuje přilepení předních končetin zajíce, ocásku a vybraných obličejových detailů. Do květináčů si děti nabrouzají zeminu a zasejí do ní pšenici. Zajíc drží květináč před sebou a raduje se z rostoucího obilí.

Hodnocení:

Učitelka pomůže dětem přilepit vybrané detaily tavnou pistolí. Důležité je spoje pořádně přilepit, aby se nepoškodil alobal. Děti po vytvoření obdivovaly zajíce od kamarádů z jiných stolečků. Dokázaly spolupracovat, rozdělit si činnosti a pomáhat si.

Největší radost jim přinášelo následné klíčení pšenice. Zajíčci nám dělali společnost až do velikonoce na našich pracovních stolcích.

2.2.2.2 Čepičky

(inspirace knihou Kirchnerové a Rubešové – Hravé tvoření pro malá stvoření, s. 34 – 36)

Motivace:

Využitím internetového připojení jsme si s dětmi poslechli nahrávky zvuků zvířat (<http://www.rozhlas.cz/hlas/portal/>), žijících v lese. Začali jsme kukačkou, přidali prase divoké, srnce, jelena, zajíce, lišku. Děti hádaly, komu by daný hlas mohl patřit. Často byly velice překvapené. Vždy jsem ukázala konkrétní obrázek z knihy.

Doporučený věk: 4 – 6

Potřebujeme:

barevné papíry, nůžky, nitě nebo provázky na fousky, lepidlo v tyčince, černý fix, děrovačku, kloboukovou gumu na vytvoření funkční čepičky.

Postup:

Děti si vyberou barevný papír dle zvířete, které chtějí mít. Nejprve složíme čepici. Papír, formátu A4 přeložíme napůl. Honí rohy přeložíme ke středu. Spodní lem namažeme lepidlem a přilepíme nahoru. Totéž provedeme i z druhé strany. Špičku čepičky přeložíme a přilepíme dozadu. Zezadu v rozích procvakneme dírky na gumu. Děti si předkreslí a vystřihnou oči, uši, případně i zuby a přilepí je. Černým fixem vybarví čumáček. Zvířecí čepičky můžeme využít k pohybovým a námětovým hrám (Zaječí rodinka apod.).

Hodnocení:

Menší děti potřebují pomoci se skládáním. Je třeba dětem zdůrazňovat, aby uši a oči byly velké, mají tendenci vystřihnout malé tvary. Děti si užily následné činnosti – na zvířecí rodinky, hrály si spolu děti, které si běžně spolu nehrají. Na čepičky jsme připevnili gumičky a pohráli si s nimi v jednotlivých rolích. Teprve potom jsme je vystavili na nástěnku mezi jehličnaté větve.

2.2.2.3 Ježek z makovic (kolektivní dílo)

Motivace:

Zkoumání donesených makovic, sluchem, hmatem, copak je asi uvnitř?

Makové semínko. Kde se s mákem můžeme setkat? V jakém jídle?

Zpěv písně „Cib, cib, cibulenska“ s pohybem.

Doporučený věk: 4 – 6

Potřebujeme:

Dostatečné množství makovic, aranžovací pěnu na květiny (oasis, florex), jiné přírodniny – na oči (šípek), odlamovací nožik, nůžky.

Postup:

Učitelka vyřeže tvar ježkova těla z aranžovací pěny. Děti si nastříhají makovičky, aby délka stonku činila asi 1 cm. Zapichují je do základního tvaru těsně vedle sebe, až zaplní celé tělo ježka. Doplníme oči, čumáček – jeřabiny, šípký, žaludy...

Hodnocení:

Při práci se nám osvědčil florex, je měkčí a dětem se makovičky lépe zapichují. Důležité je, aby bylo celé tělo ježka pokryto makovičkami. Ježka můžeme dát na podložku a vytvořit mu pelíšek z přírodnin, které jsme posbírali v lese (mech, šišky, listí, ...). Takto vystavený nás vítal u zastřešeného vstupu do školky. Pomoc učitelky je u vyřezání základního tvaru těla ježka a v dokončovací fázi. Je vhodné pracovat ve skupinkách 2 – 3 děti a postupně se vystřídat, nebo vytvořit více výrobků.

2.2.3 Vodní živočichové a obojživelníci

2.2.3.1 Žabky (kolektivní dílo)

Motivace:

Děti stojí v kruhu a drží se za ruce. Ruce během zpěvu zvednou, aby mohly procházet další děti. Dvě děti se za zpěvu písně „Žába leze do bezu“ proplétají „bezem“. Vystřídají se dle počtu dětí.

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

kulaté krabičky od taveného sýra, kobercovou pásku, nůžky, latex, akrylové a temperové barvy, menší polystyrenové koule, tvrdý papír, papírovou lepicí pásku, tavnou pistoli, odlamovací nožik, nůžky.

Postup:

Papírovou lepicí páskou spojíme krabičku od taveného sýra s jejím víčkem. Na jednu žabičku budeme potřebovat 2 krabičky. Do boční stěny vyřízneme ostrým nožikem obdélník o délce asi 5 cm, ze kterých se stane otvor pro prsty. Krabičky natřeme latexem, raději ve 2 vrstvách, aby se překryl potisk. Na zaschlý latexový nátěr malujeme akrylovými nebo temperovými barvami zelenou vrstvu, po zaschnutí zbylou stranu nabarvíme červeně (vnitřek pusy žáby).

Z tvrdého papíru vystříháme přiměřeně velké nohy, které rovněž natřeme na zeleno. Rty žáby utvoříme dle fantazie a nabarvíme na červenou. Na polystyrenové koule namalujeme černé zorničky. Učitelka na konec tavnou pistolí přilepí oči, nohy a pusy. Spojí také obě krabičky na vnější straně vyříznutými otvory pevnou kobercovou páskou.

Hodnocení:

S výrobou děti neměly problém. Lepení tavnou pistolí, práce s lepicí páskou a vyřezávání otvoru musí z důvodu bezpečnosti provést učitelka. Žabiček jsem vyráběli víc, aby měly i další využití. Hodí se třeba k dramatické improvizaci na určité téma. Děti se mnohem více radují, když výtvar má i další využití, rádi se k němu vracejí.

2.2.3.2 Rybičky na rybaření (kolektivní dílo)

Motivace:

Asociačním kruh: Kdybych chytil zlatou rybku, přál bych si...

Pohybování rty jako kapřík, nafouknutí tváří vzduchem, střídání nafouknutí jedné a druhé tváře, lehké dotýkání rtů – rybička uždibuje kousek rozmočeného rohlíku.

Pohybová hra: „Rybičky, rybáři jedou!“

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

různě velké polystyrenové koule, akrylové barvy, špejle, silon, korálky, tenký drátek, proutky, ztupené rybářské háčky, PET lahev, tavná pistole.

Postup:

Polystyrenové koule napícheme veprostřed na špejle. Natřeme je světlou akrylovou barvou. Po zaschnutí zdobíme tmavou barvou detaily, namalujeme též oči a pusy. Nejmenší rybičku natřeme zlatě. Z PET lahve vystřihne učitelka srdíčka – ocásky. Špičkou je zapíchne do rybičky. Spoj ještě pojistíme tavnou pistolí. Špejlí propícheme rybky skrz. Shora dolů protáhneme tenký drátek, na který v dolní části navlékneme větší korálek. Nahoře utvoříme oko na chytání. Konce drátků omotáme a přimáčkneme. Vyrobité pruty, na které dáme velký korálek (místo olůvka) a můžeme chytat.

Hodnocení:

Děti bavilo nejen vytváření rybek, ale samozřejmě i chytání. Za nejlepší úlovek byla považována zlatá rybka. Aby se pruty nezamotávaly, rybařili vždy jen 2 rybáři. Po ukončení se musí (ze stejného důvodu) silon namotat na prut. Učitelka dopomůže

dětem s výrobou prutů, stříháním plastových částí rybek a vytvořením úchytných oček. Pro děti je dobré si procvičit na rovné ploše kreslení šupin, aby je lépe zvládly na kulatém tvaru. Pro menší děti je dobré natírání větší plochy, nejstarší děti se dobře uplatní při malování detailů. Tato aktivita (rybaření) je vhodná v teplých měsících na zahradu a je dobrým zpestřením školní zahrady.

2.2.3.3 Želva nádherná (kolektivní dílo)

Motivace:

Návštěva zoologické zahrady, pozorování želv, jejich vyhřívání na sluníčku.

Zkoušíme si být pomalí, jako želvy, děláme pomalé pohyby, pomalu mluvíme (ozvěna).

PH: Učitelka tluče na bubínek, děti podle rychlosti bubnování mění rychlost běhu.

Doporučený věk: 5 – 6 let

Potřebujeme:

velký balonek, herkules nebo lepidlo na tapety, vodu, toaletní papír, pevný nebo kuchyňské utěrky, 4 malé papírové pytlíčky, 1 větší papírový pytlík, vatu, papírovou lepicí pásku, krepový papír, kyblík, houbičky na nanášení lepidla, 1 bílý papír na ocásek, vodové nebo temperové barvy, tvrdý papír na oči.

Postup:

Natrháme toaletní papír na útržky. Rozředíme si lepidlo, se kterým budeme pracovat. Nafoukneme si velká balonek a posadíme ho na kyblík. Potřeme ho rozředěným lepidlem a poklademe vrstvami toaletního papíru. Papír pomažeme znovu lepidlem. Je dobré udělat alespoň 5 vrstev, aby byla vzniklá stěna pevná. Když máme všechny vrstvy hotové, natrháme si na malé kousky různě barevný krepový papír a poklademe jím celý povrch. V případě potřeby ho navlhčíme, aby se dobře obtiskl. Sám nám po chvíli opadá. Krunýř želvy necháme dobře zaschnout, záleží na podmínkách, ideálně

asi 2 dny. Když ho budeme mít vysušený, balonek propíchneme. Vyrobíme si nohy a hlavu, nezapomeneme na ocásek. Na nohy použijeme menší papírové pytlíky, které vycpeme kouskem vaty. Rohy sáčku ohneme a přilepíme papírovou páskou, abychom docílili kulatějších tvarů. Nohy přilepíme herkulesem. Podobně uděláme i hlavu, namalujeme oči a pusku vodovkami nebo temperami. Ocásek vyrobíme stočením papíru do kornoutku. Pro lepší efekt můžeme dát dovnitř krunýře svíčku na baterie, která nám vykouzlí příjemnou atmosféru.

Hodnocení:

Činnost je vhodná pro nejstarší děti, je náročná na manipulaci s papírem. Navíc tato část trvá docela dlouhou dobu a je nutné ji dokončit. Při převlhčení vrstev se může začít materiál začít drolit. Pro malé děti je vhodnější trhání nebo stříhání krepového papíru na kousky a vycpávání nožiček a hlavy. Želvu jsme si vystavili v šatně, příležitostně jsme se kochali při svitu umělé svíčky, uvnitř krunýře želvy.

2.2.3.4 Žába zahradní – využití pneumatik (kolektivní dílo)

Motivace:

Logopedická chvilka – žabičky mají velmi dlouhé jazýčky, kterými chytají mouchy (nejlépe ukázat i obrázek) a také velkou pusou. Kvákáme se široce otevřenou pusou, zkoumáme délku jazýčku, žabíčka má chuť na mušku (olizování rtů jazykem), žabka chytá mušku která letí vlevo (vyplazení jazyku doleva a naklonění hlavy v tutéž stranu), apod.

Pohybové vyžití – skáčeme jako žabičky

Zpěv písně „Žába leze do bezu“ doprovázená pohybem. Děti se drží v kruhu za ruce, ruce mají zvednuté. Dvě děti se proplétají za sebou. Střídají se.

Doporučený věk: 4 – 6 let

Potřebujeme:

tři staré pneumatiky, vhodnou barvu zeleného odstínu, polystyrenové koule na oči, polystyrenovou tenkou destičku na pusou, černou a červenou akrylovou barvu širší zelený provázek (umělý), zelenou pěnovou podložku či karimatku, zeminu, květiny, tavnou pistoli, štětce různých velikostí, šablona nohy na tvrdém papíru.

Postup:

Omyté a osušené pneumatiky natřeme zvenku zelenou barvou (nezávadnou). Po zaschnutí je obrátíme a natřeme zbylou část. Provedeme alespoň 2 nátěry. Pro tuto činnost je vhodná práce na zahradě. Ve třídě školky pak namalujeme zorničky akrylovou barvou na polystyrenové koule a vystříhneme pusou a nohy. Pusou natřeme na červenou. Jednotlivé detaily přilepíme po zaschnutí na pneumatiky. V kolečkách přivezeme zeminu a vyplníme s ní vnitřní prostor budoucích květináčů. Můžeme použít pro zabránění prorůstání plevelu netkanou textilií. Na horní pneumatiku se nejdříve musí vyrobit „dno,“ aby zemina neutíkala z květináče ven. My jsme improvizovaně použili dřevěná polínka, která byla po ruce. Na ně jsme rozprostřeli netkanou textilií a zasypali ji hlínou. Jako květiny je možné použít všelicos, po rozkvetení vypadá žába líbezně.

Hodnocení:

Děti zaujala pohybová aktivita s písní, natírání velké plochy gumy a hlavně zahradnické práce. Dobývání hlíny z hromady, nakládání a převážení je nadchlo, cítili se důležité

a dospěle. Učitelka musí dopomoci s lepením tavnou pistolí, retuší nátěru vzorku pneumatik a s upevněním nožiček žabky na místo. Pro děti byla aktivita zajímavou v tom, že část se odehrávala v interiéru a část v exteriéru. Kdo se nechtěl zúčastnit vevnitř, mohl své schopnosti uplatnit venku. Pro ozvláštnění zahrady mateřské školy jsou tato a podobné činnosti zajímavé. Navíc znovu využívají odpadový materiál a přidává mu novou, estetickou hodnotu.

2.2.4 Savci – domácí zvířata

2.2.4.1 Kočka z ruliček a lepenky (kolektivní dílo)

Motivace:

PH na kočky: učitelka je kočičí máma a koťátka ji napodobují. Učitelka provází děti příběhem i pohybem...

„Kočka se probudila, protáhla se... a šla se podívat z okna, jaké je dnes počasí. A viděla, že venku... (aktuální stav). Vůbec se jí nechtělo ven. Měla velký hlad. Šla k misce s mlékem a všechno ho vypila. Po jídle byla unavená a tak se líně převracela z boku na bok. V koutě uviděla klubíčko. Spolu s koťátko si začala s klubíčkem hrát. Když si dostatečně pohráli, vydali se na obhlídku okolí. Kočky se rády o všechno otírají svým tělem. I o ostatní koťátka, která potkají. Nakonec si všechna koťátka našla teplé místo, stočila se do klubíčka a spokojeně předla, až z toho usnula...”

Doporučený věk: 4 – 6

Potřebujeme:

velké množství ruliček od toaletního papíru (23 ks), izolepu, dlouhé pruhy lepenky, lepidlo, kamínek na nos, červené lýko na fousky, tvrdý papír a zelený fix na oči, nůžky, odlamovací nožik, provázek.

Postup:

Učitelka si odstříhne dlouhý pruh lepicí pásky a přidržuje ji dětem. Skupinka dětí na ni pokládá roličky od toaletního papíru tak, aby vzniklo spojením izolepy kočičí břicho. Ideální počet je 19 ruliček na břicho. Po spojení ruliček je zabalíme do pruhu z lepenky. Děti mohou po uchycení začátku rolovat. Podobným způsobem, rolováním lepenky, vznikne hlava kočky. Rozstříhnutím ruličky napůl vytvoříme základ pro uši. Asi 0,5 – 1 cm necháme spojený a zbytek sestříhneme do trojúhelníkového tvaru. Špičku oušek slepíme lepidlem a přilepíme je, spolu s očima, čumáčkem a fousky, tavnou pistolí na hlavu kočky. Finální je tvorba ocásku. Ze zbylých ruliček nastříháme asi 1 cm široká kolečka. Jedno z nich přivážeme na provázek. Ostatní navlékáme, dokud není ocásek přiměřeně dlouhý.

Hodnocení:

Největší práci dá vytvořit základ kočičího těla z ruliček. Mají tendenci se rozkutálet pryč. Lze si vypomoci krabicí od bot, ve které na lepicí pásku ruličky klademe. Zde je nutná pomoc učitelky, také při odříznutí pruhů z role lepenky. Důležité je mít hlavu i tělo dostatečně utažené, aby nám drželo pohromadě. Děti bavilo namotávání kartonu, i navlékání, užily si motivační hru na kočičky. Výrobek jsme vystavili v šatně školky.

2.2.4.2 Kočka z pískové hmoty

Motivace:

Prohlížení obrázků různých ras koček, básně „Zvědavé kotě,“ od J. Žáčka s ukazováním (využití prstů obou rukou) ke znázornění říkanky podle Jenčkové (2016, s. 15):

Lezlo kotě dírou v plotě, (z ukazováčku máme kotě, prsty levé ruky rozevřeme
a kotě prolézá dírami postupně mezi prsty)

Lezlo kotě do sadu. (totéž, ale výměna rukou)

Koulelo si kapku rosy, (spojíme ruce s propletenými prsty a meleme mlýnkem)

mělo dobrou náladu. (ruce necháme spojené, dlaně k sobě, prsty narovnávané)

Doporučený věk: 3 – 6

Potřebujeme:

přírodniny (skořápky z ořechu, žaludové čepičky, kamínky, atd.), nové koření, provázek na fousky, hladkou mouku, písek a vodu, pečicí papír, váleček, skleničku na vykrojení hlavy, mikrovlnná trouba.

Postup:

Nejprve si musíme připravit pískové těsto. Vytvoříme ho smícháním 1 dílu písku, 1 dílu mouky a $\frac{1}{2}$ dílu vody. Řádně ho prohněteme. Děti pracují na pomoučněném pečicím papíru. Vyválí si asi 1 cm vysoký plát. Skleničkou vykrojí hlavu, v ruce vymodelují ouška a vyberou si přírodninu na oči a nos. Před zamáčknutím nosu pod přírodninu položíme fousky z provázku. Výtvary pečeme v mikrovlnné troubě po dobu cca 2 – 5 minut, záleží na velikosti a tloušťce hmoty.

Hodnocení:

Učitelka pomáhá dětem s prohnětením těsta, popř. s úpravou jeho konzistence. Děti rády hnětou a modelují, celý proces si prožily s velkou chutí. Proces tvorby je jednoduchý a zvládly ho tříleté děti, se kterými jsem tuto činnost realizovala. Doporučuji udělat brčkem díрку na zavěšení, aby se daly lépe vystavit.

2.2.4.3 Pejsek a kočička – maňásci z ponožek

Motivace:

Četba pohádky „O pejskovi a kočičce,“ otázky k příběhu.

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

staré ponožky, knoflíky, různě barevné filcy, malé černé bambulky, provázek, tvrdý papír, nůžky, tavnou pistoli.

Postup:

Děti měly za domácí úkol si přinést ponožku. Do každé ponožky potřebujeme vystřižené kolečko z tvrdého papíru, přeložené napůl. Osvědčila se mi velikost 8 – 10 cm, záleží na velikosti ponožky. Stejně velké se vystřihne i červené nebo růžové kolečko z filcové plsti (vnitřek pusinky). Do ponožky se vloží přeložené vystřižené kolečko, zvenku ponožky se přilepí filcová pusa tavnou pistolí. Děti si z filcu vystříhnou uši, jazyk, fousky z provázku a vyberou oči – knoflíky. Učitelka vše přilepí.

Hodnocení:

Většina dětí vyráběla kočičku. Týden se u nás ve školce mňoukalo už od rána. Děti hrály s kamarády divadelní představení, učily se manipulaci s maňáskem. Na stříhání plsti jsou třeba ostré nůžky. Dětem se stříhání dařilo, menším dětem jsem předkreslila tvary uší a jazyku, velké děti si je kreslily sami. Učitelka pomůže s lepením tavnou pistolí.

Maňásky jsme nikde nevystavovali, zahráli jsme si s nimi několik divadelních představení.

2.2.4.4 Pejsek a kočička – land art (kolektivní dílo)

Motivace:

Zpěv písně „Kočka leze dírou,“ prolézání dírou – mezi nohama kamaráda.

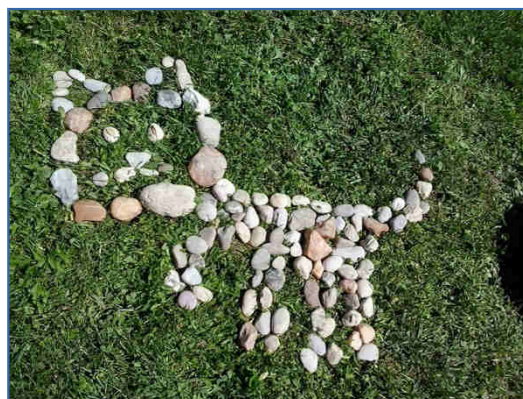
Doporučený věk: 4 – 6

Potřebujeme:

přírodniny – například jablka ze zahrady, kameny, šišky,...

Postup:

Za teplých dní v přírodě nebo na školní zahradě můžeme nasbírat přírodniny. Děti měly za úkol spotřebovat všechn daný materiál, mohly si vybrat, jestli ztvární kočku nebo psa. Akce probíhala ve skupinkách, děti se domlouvaly mezi sebou, přizpůsobovaly se druhým ve prospěch celku. Při použití jablek používáme zdravá. Musíme dát pozor, aby na nich nebyl žádný bodavý hmyz.

Hodnocení:

Učitelka dbá, aby ovoce bylo bez hmyzu, zdravé. Celá činnost, včetně motivace, probíhala na školní zahradě. Děti uvítaly změnu prostředí řízené činnosti. S realizací

neměly žádný problém. Chtěly vytvářet další zvířátka, činnost je bavila. Činnost je vhodná nejen na školní zahradě, ale i na vycházce, v lese...

2.2.4.5 Psí rodinka (kolektivní dílo)

Motivace:

Každý správný pes je vycvičený, to znamená, že udělá, co mu páníček řekne. My si zahrajeme na cvičené psy. Učitelka (nebo vybrané dítě) dává pokyny a pejskové je plní. Sedni... lehni... poskakuj... popros... udělej psí oči... atd.

Ti nejlépe vycvičení pejsci mohou hodně lidem pomoci, hlavně těm, kteří nic nevidí, jsou slepí. My si na takové pejsky a slepce zahrajeme. Najdi si kamaráda do dvojice.

Hra na vodícího psa: ve dvojicích, jeden má zavázané oči. Do překonávané vzdálenosti umístíme překážky, kterým se musí dvojice vyhnout. Děti se drží prsty, střídají si role.

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

Štěňátka: krabičky od tavených sýrů (4 stejné), 2 krabičky od léků či čajů, odpovídajícího průměru na krabičky od sýrů

Pes: krabice od kapesníků (4 ks), 2 krabičky od léků či čajů – odpovídajícího průměru na krabice od kapesníků

+ latex, štětce, temperové barvy, červený nebo růžový papír na jazyk, tvrdý papír (na uši a oči), nůžky, odlamovací nožik, lepicí páska, montážní textilní páska, tavná pistole.

Postup:

U krabiček od sýra ponecháme vysouvací vnitřní část, pouze z jedné strany vyřízneme nožikem přední část (vznikne nám prostor na prsty). Na 1 štěně potřebujeme 2 krabičky od taveného sýra a další krabičku stejné šířky. Krabičky natřeme ze všech stran latexem ve 2 vrstvách, aby se zakryl potisk. Krabičky od sýra natřeme ze spodní strany růžovou barvou, to bude vnitřek tlamy psa. Slepíme je dohromady montážní páskou (viz. foto), poslední krabičku přilepíme tavnou pistolí. Zespodu na ni přilepíme vystřižené uši z tvrdého papíru, nalepíme oči a psy namalujeme dle fantazie. Vlepíme dlouhý jazyk. U velkých psů okraje krabice neodstříháváme, vlepíme je dovnitř lepicí páskou, docílíme tím větší pevnosti.

Hodnocení:

Učitelka pomůže dětem s lepením jednotlivých částí k sobě. Pracovali jsme ve skupinkách, děti od jednoho stolečku vyráběly společně 1 pejska. Nejmenším dětem se lépe manipuluje s velkým psem, do každé krabice strčí celou dlaň a oběma rukama pak otvírají a zavírají tlamu psa. Výtvary můžeme použít při tematických hrách dětí na rodinu. Některé děti se při hře Na vodícího psa bály role slepce (nechtěly mít zavázané oči), vyzkoušeli jsi tedy jen roli psa. Ostatní činnosti proběhly bez problémů, děti bavily.

2.2.4.6 Kočičí pelíšek (skupinové dílo)

Motivace:

Báseň „Číhaná“ (Kábele, Vimr, 1995) doplněná pohybem, uprostřed kruhu je na zemi šátek nebo deka (kočičí pelíšek).

„Často čichá do pekáče,
často chodí na koláče
myška maličká.
Číhá na ni naše kočka,
až se jednou myšky dočká,
bude honička.
Číhá kočka na myšku,
kotě čeká v pelíšku.
Kočka skočí, čapne myšku,
už ji nese do pelíšku.“

Jdeme dovnitř kruhu, čicháme
jdeme v kruhu dokola
sedneme do vzporu dřepmo
klek, přikrčíme se
stoj
zatočíme se v kruhu
klek, přikrčíme se
sed na paty
výskok, spojení rukou
shluknutí se k sobě uvnitř kruhu

Doporučený věk: 3 – 6

Potřebujeme:

běžný materiál, který je v mateřské škole k dispozici.

Postup:

Děti z libovolného materiálu vytváří dle vlastní fantazie pelíšek pro kočky. Pracují ve skupinách (2 – 4 děti).

Hodnocení:

Děti velice citlivě volily materiál, aby se v něm kočičkám líbilo. Děti rády propůjčují materiálům nové tváře a funkce, tvoří podle vlastní fantazie. Velice se mi osvědčilo doprovázení básně pohybem, i malé děti udrží pozornost a spolupracují s chutí.

2.2.4.7 Kočičí rodinka

Motivace:

V kruhu na zemi si posíláme klubíčko, ke komu se přikutálí, řekne asociaci na slovo „kočka.“

Doporučený věk: 4 – 6 let

Potřebujeme:

Hnědý obalový papír z krabic od banánů, nádoby s vodou, hadříky na osušení rukou, kolíky, provázky, lepidlo nebo tavnou pistoli, barvy, štětce.

Postup:

Společně s dětmi papír namočíme, po chvíli promačkáme a necháme 10 – 20 minut ve vodě, aby změkkl. Ze změkklého papíru se dá dobře tvarovat, a když tvar dobře zafixujeme provázkem a kolíčky na prádlo, dobře po vyschnutí drží tvar. Děti vytvarují 2 koule, které jsou třeba na 1 kočku (hlava a tělo), stočí papír do provázku na ocásek a vystřihnou uši. Vše se nechá uschnout. Jednotlivé části děti k sobě přilepí lepidlem nebo učitelka tavnou pistolí. Detaily můžeme domalovat například akrylovými barvami.

Hodnocení:

Učitelka pomůže menším dětem s vymačkáním změkklého papíru a jeho omotáním provázkem (zafixováním). Děti bavilo používat sílu k vytváření, byla to pro ně výzva, tvoření zvládly bez problému. Kočičkám jsme vyrobili pelíšek ve velkém proutěném košíku.

2.2.4.8 Indiánský kůň

Motivace:

Poslech a zpěv písně „Small Indians“ od Míši Růžičkové, doprovod pohybem.

Povídáme si o indiánských jménech, uvažujeme, jak pojmenujeme svého koně.

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

bambusové tyčky, tvrdý papír nebo čtvrtky, šablonu koně, temperové barvy, štětce, tavnou pistoli (vlnu nebo provázek na hřívu).

Postup:

Učitelka připraví patřičný počet koňských hlav – obkreslí je a odstříhne od sebe (ušetří se dost papíru). Děti si je vystříhnou a namalují. Na jednoho koně je potřeba 2 ks hlav. Po zaschnutí malby se domalují oči. Jednotlivé části přilepí učitelka na bambusovou tyčku tavnou pistolí.

Hodnocení:

Koně jsme vytvářeli za účelem indiánské besídky. Indiáni na nich vjížděli na scénu. Většina dětí si dokázala svého koně poznat, přiřadili jsme jim i indiánská jména. Často jsme s nimi jezdili na projížďku.

2.2.5 Živočichové z louky

2.2.5.1 Vosa z PET lahve (kolektivní dílo)

Motivace:

Včely a vosy se od sebe na první pohled těžko poznají. Porovnáme obrázky a společně najdeme rozdíly včely a vosy. Mají stejný počet nohou? Tykadla? Víte, co mají rády včela a co vosy? Vosy rády kousají jablíčka, pijí limonádu, dortíky, sladké ovoce, atd.

Zahrajeme si hru „Na vosy“ (jako Molekuly)

Doporučený věk: 5 – 6 let

Potřebujeme:

bezbarvá PET lahev i s uzávěrem, polystyrenovou kouli, odlamovací nožík, tenký drátek, potravinovou folii, akrylové barvy, štětce, hnědé tvarovací drátky na nohy a tykadla (4 ks), špejle, tavnou pistoli.

Postup:

Nejprve si špičatými nůžkami, nebo vrtačkou, uděláme otvor na dně a v zátce. Odlamovacím nožikem učitelka rozpůlí polystyrenovou kouli a napíchne je dětem na špejle. PET lahev a oči děti natřou akrylovými barvami. Po zaschnutí žlutého nátěru se děti vystřídají u proužků na vosím těle. Vybrala jsem lahev, která na sobě má reliéfní pruhy a děti se mají při malbě čeho „držet.“ Než nám výtvar zaschne, obalíme křídla z drátku v potravinové folii a vytváříme nožičky a tykadla. Drátek prostrčíme dnem PET lahve a navlékneme na ni víčko. Oba konce spojíme. Nohy, křídla a tykadla přilepí učitelka tavnou pistolí.

Hodnocení:

Činnost dětem nedělala problém. Učitelka přilepí jednotlivé části tavnou pistolí. Lahev má tendenci se trochu teplem kroutit. Vosičku jsme využili při pohybové hře.

2.2.5.2 Housenka (kolektivní dílo)

Motivace:

Lov živočichů na školní zahradě. Děti dostanou krabičky, lupy, lopatky,... a vyrazí hledat živočichy. Na naší zahradě roste i několik druhů zeleniny, brzy jsme objevili i housenku. Živočichy si pozorně prohlédneme a vrátíme je do domečku (tam, kde byli).

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

Několik koleček z větve stromu, korálky, pohyblivá očička, permanentní fix, silon, nabíjecí vrtačku.

Postup:

Nejstarší kluci provrtají vrtačkou dírky do dřevěných koleček. Jednotlivá kolečka si upevňují do svěráku. U navlékání střídáme korálek a dřevo. Každý si navlékne přiměřený počet. Poslední kolečko – hlavu – provrtá učitelka skrz a zakončí ho uzly. Nalepíme očička a dokreslíme pusku a nos .

Hodnocení:

Chlapci jsou zvyklí pracovat s vrtačkou, vrtali s chutí, nemusela jsem se o ně bát. Použili jsme plastové korálky a silon, aby mohla být housenka vystavena v exteriéru školky. Učitelka pomůže dětem s počátečním a konečným uzlem při navlékání a s provrtáním hlavy housenky.

Varianta:

Navlékání polystyrenové pěnové výplně z poštovních zásilek. Použili jsme niť a tupé jehly, každé dítě si vyrobilo svou housenku. Pomocí permanentních fixů ji děti nazdobily chloupky, puntíky, proužky, čím děti chtěly. Zvládly to bez potíží i nejmenší děti, muselo se hlídat, aby včas přestaly s navlékáním a výtvar se dal ukončit uzlem.

2.2.5.3 Motýl – okenní dekorace

Motivace:

Relaxace s padákem. Děti drží po obvodu padák a pomalu mávají, rozráží vzduch, jako motýli svými křídly. Rozdělíme se na 2 skupiny, jedna drží padák a druhá leží na zemi pod ním a nechá se vzduchem ovívat. Skupinky se vystřídají.

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

tvrdé papíry, nůžky, šablonu motýla, květiny z louky nebo zahrady, potravinovou folii.

Postup:

Učitelka obkreslí a vystřihne motýly. Na vycházce sbíráme do košíčku květy, lístky, části květů. Ve školce pak rozložíme potravinovou folii, velkou tak, aby omotala tělo motýla kolem dokola. Děti v menších skupinkách zdobí křídla svého motýla a zabalují je do folie. Hotové výtvary pak přilepíme lepicí páskou do oken nebo prosklených dveří školky, aby vynikla jejich krása.

Hodnocení:

Při relaxaci jsme se krásně uvolnili a odpočinuli si. Při výtvarné činnosti učitelka dětem vystřihne motýly a pomůže dětem s odměřením a odstřížením potravinové folie. Na výtvorech se daly poznat typy dětí. Někdo má rád symetrii, někdo udělá každé křídlo jiné. Vystavili jsme je na oknech a prosklených dveřích školky.

2.2.5.4 Motýli

Motivace:

Zpěv písni s pohybem – Míša Růžičková: „Podívej, motýlku“

Doporučený věk: 4 – 6 let

Potřebujeme:

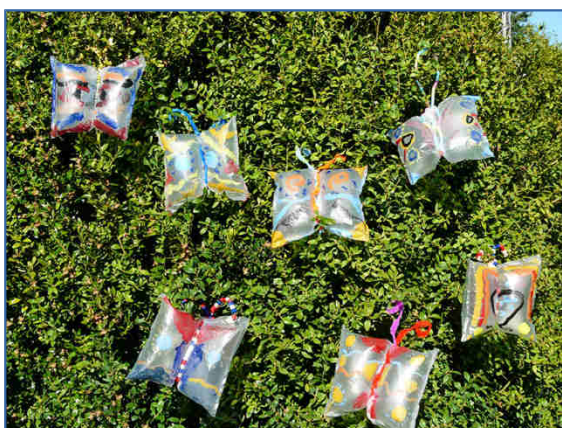
Igelitové výplně při do poštovních zásilek, drátky na tvoření, akrylové barvy.

Postup:

Děti si akrylovými barvami namalují křídla motýlů dle vlastní fantazie. Po zaschnutí doplníme z drátku tělíčko s tykadly.

Hodnocení:

Motivační píseň se jim líbila, má dobré tempo a dostatečně se opakuje. Výtvarná činnost je jednoduchá, každý si svou obtížnost volí sám. Děti byly při vytváření spokojené. Menší děti potřebovaly pomoc učitelky s tvarováním drátku. Motýlky jsme vystavili na keřích před školní zahradou.

2.2.5.5 Had z hadice

Motivace:

příslloví „Na svatého Jiří, vylézají z děr hadi a štíři.

Po zimě vylézají na sluníčko hadi, ale i brouci, mravenci, šnečci, ...

Povídáme si v komunitním kruhu, kdo a kde už viděl nějakého hada, kdo se hadů bojí, ...

Doporučený věk: 3 – 6let

Potřebujeme:

hadici (průměr stačí 0,7 cm), izolepu, gumičky, různé luštěniny, mák, kokos, pohanku, ... trychtýř (široký tak, aby šel nasadit do hadičky), tavnou pistoli, nůžky.

Postup:

Dětem naměří učitelka přiměřenou délku hadova těla, dospělému stačí 50 cm, dětem cca 35 cm. Izolepou zalepí jeden konec hadice a na druhý nasadí trychtýř. Děti si

nabírají mezi prsty různé druhy a barvy luštěnin a plní jimi tělo hada. Konec hadice rozstřihne učitelka napůl a zahne okraje dovnitř. Vyplatí se dát na konec třeba kuličku hrášku nebo fazolku – použít ji jako uzávěr. Tavnou pistolí přilepí kousek gumičky (jazýček).

Hodnocení:

Děti si procvičily jemnou motoriku, setkaly se s potravinami, kteří nějaké děti neznaly. Učitelka přidrží dětem trychtýřek, kdyby nedržel a zalepí konec hadice lepící páskou. Přilepí i gumičku tavnou pistolí. Hada využijeme několik dní na rozcvičku.

2.2.5.6 Motýli z vařečky

Motivace:

Asociační kruh. „Motýl letěl přes louku a uviděl...”

Každé dítě řekne, co mohl motýl vidět.

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

kancelářský papír, voskovky, barevné tuše, štětce, vařečky, tvrdý papír nebo karton, lepidlo, tavnou pistoli, pohyblivá očička, permanentní fixy, tužka, nůžky, ozdobný drátek na tykadla.

Postup:

Nejprve si formou muchláže vyrobíme motýlí křídla. Kancelářský papír (A5 na 1 dítě) děti sytě vymalují voskovkami. Poté obrázek zmačkají do kuličky a znova narovnají. Nakonec je přetřeme vhodným odstínem tuše a necháme uschnout. Učitelka zhotoví šablonu motýlích křídel na obkreslování, aby přiléhala na hrany vařečky. Děti si obkreslí křídla a vystříhnou je. Vystřižené tvary nalepí zespodu muchláže. Učitelka musí dohlédnout, aby děti měly levé a pravé křídlo. Podle tvrdého papíru děti odstříhnou nepotřebný zbytek muchláže. Stočením drátku do tvaru šnečka vyrobí tykadla. Učitelka přilepí všechny části tavnou pistolí.

Hodnocení:

Činnost děti dobře zvládly. Při asociačním kruhu jsme se příjemně naladili. Děti se divily, když měly obrázek zmačkat a potřebovaly to vysvětlit. Malé děti potřebovaly pomoc při vystřihávání. Na učitelce je, z důvodu bezpečnosti, lepení tavnou pistolí. Muchláží jsme docílili nádherného zbarvení křídel. Motýlka děti darovaly maminkám k jejich svátku.

2.2.6 Nadpřirozené bytosti

2.2.6.1 Čert (kolektivní dílo)

Motivace:

Logopedická chvilka – vyzkoušíme malého čertíka (vysouvání a zasouvání jazýčku se zvukem „blm“, i velkého čerta – „bllll“)

Báseň:

„Přiletěl k nám čertíček,	(ukazováčky si uděláme na hlavě rohy)
má umazaný nosíček.	(sáhneme si ukazováčkem na nos)
Dlouhé chlupy, ocásek	(ukazujeme chlupy na břicho a ocásek)
– čerte, odleť nazpátek...”	(třeme dlaněmi o sebe, prosíme)

Abychom se čertů tolik nebáli, jednoho si vyrobíme.

Doporučený věk: 3 – 6 let

Potřebujeme:

provrtané černé kelímky od jogurtu, velký igelitový pytel, noviny, 2 staré silonové ponožky, červený papír – 2 ks, červená vlna nebo chemlon na pusu, dětské ponožky (nos), 2 červená víčka z PET lahve, polystyrenová destička (oči), tenký drátek na navlékání končetin, 4 korálky, 2 papírové talíře, černá tempera, červený mikrotenový sáček čertovi na ocásek, sešívačku, tavnou pistoli.

Postup:

Učitelka si provrtá plastové kelímky (4 x 7 ks). Děti u stolečků namačkají jednotlivé listy novin do kuliček. Vycpeme s nimi čertovi břicho. Na stejně dlouhé 4 tenké drátky zakončené korálkem děti navlékají (střídavě dnem nahoru a vzhůru) kelímky. Dva papírové talířky natřou děti černou temperou. Na menší kousky roztrhaný červený papír zmačkáme a vycpeme jím silonové ponožky (čertí rohy). Konce vložíme mezi talířky a sešijeme je sešívačkou. Ruce a nohy přivážeme k pytli (omotáme). Zakončení pytle od rukou schováme mezi talířky a sešijeme. Na spodní zakončení pytle (po přivázání nohou) přišijeme ocásek. Ocásek můžeme například rozstříhnout na 3 díly a uplést z nich copánek. Oči, nos a pusu přilepí učitelka tavnou pistolí.

Hodnocení:

Činnost se mi osvědčila, děti si procvičili mačkání, trhání papíru, jemnou motoriku při navlékání. Čerta vytvářely tříleté děti a bavilo je to, za jedno dopoledne jsme ho společně vytvořili a hned ho vystavili v šatně. Malovali jsme na kelímky i pytel stříbrnou akrylovou barvou chlupy, ale neosvědčilo se nám to, protože barva se olupovala. Spolu s básní, která je pro malé děti citlivá, čertí výtvar pomohl dětem zmírnit strach z čertů.

2.2.6.2 Anděl

Motivace:

Povídáme si v komunitním kruhu: Když o někom řekneme: „Tohle dítě, to je anděl!“

Jaké to dítě je?

Vyvozujeme význam (hodný, laskavý, nikomu neublíží, je usměvavý, má kamarády,...)

Hra na anděla (jako Pešek). Děti sedí v kruhu a potichu, později silněji, říkají:

„Zvonek tiše zvoní,

skořice už voní,

anděl hladí záda,

.....už vstává!“

dítě – anděl, chodící okolo (pohladí jedno sedící dítě)

děti jmenují koho dítě hladí

Následuje honička, anděl si sedne na uvolněné místo, role anděla přechází na další dítě.

Doporučený věk: 4 – 6 let

Potřebujeme:

toaletní papír, vodu, kyblík na rozmíchání, stříbrné třpytky, malé plastové míčky (dle počtu vyráběných andělů), ruční mixer, hadříky na osušení, polystyrenové hlavičky, andělské vlasy, provázek, dřevěné korálky, drátek na křídla, kleště, třpytivé fixy (detaily obličejů), tavnou pistoli, kelímky (jako stojánky na míčky s hmotou).

Postup:

Děti natrhají na malé kousky toaletní papír (bílý). Papír dáme do kyblíku a zalijeme ho vodou. Řádně ho prohněteme a necháme ho chvíli odpočívat. Učitelka ho rozmixuje tyčovým mixerem. Na hustou kaši. Přisypeme třpytky, dle potřeby. Děti si nabírají a vymačkávají přebytečnou vodu z kaše a mačkají ji na plastový míček. Tyto míčky mají výhodu, že je na nich viditelný výrobní spoj. Podle tohoto spoje se mohou děti řídit. Hmotu nanášíme do poloviny míčku papírovou hmotou. Na hmotu položíme hadřík a pomačkáním osušíme. Nasadíme do menšího kelímku (kvůli stabilitě) a necháme pořádně vyschnout (1 – 2 dny) nad topením. Opatrně se papírové tělo sloupne. Na odměřený provázek děti navléknou 2 dřevěné korálky. Na hlavičku nakreslí oči, nos a pusku třpytivými fixy. Učitelka vyrobí křídla z drátku a slepí všechny díly dohromady tavnou pistolí.

Hodnocení:

Motivační hra se dětem líbila, udržela v aktivitě i ty, kteří aktuálně nebyli v roli tím, že jmenovali hlazené dítě. Zábavným se stalo hlavně promačkávání papírové kaše, děti pečlivě budovali tělo anděla na míčku. Menší děti potřebují v této fázi pomoci. Učitelka napomáhá i při vysoušení hadříkem, a závěrečném lepení tavnou pistolí.

2.3 Závěrečná evaluace

Při realizování své práce jsem měla možnost pracovat ve věkově smíšené třídě na vesnické mateřské škole. Děti zde měly kutilský koutek s opravdovou pilkou, vrtačkou, smirkovým papírem a dalšími nástroji a byly za to opravdu vděčné. Obzvláště proto, že ve třídě převládali chlapci.

Některé předměty, myslím, do rukou předškolním dětem nepatří (odlamovací nožik, tavná pistole,...), protože jsou pro ně nebezpečné a pracovat s nimi může tedy jen pedagogický pracovník.

Pokud jde o zájem dětí, neobjevila se činnost, která by děti nezaujala. Jistě k tomu přispívala i motivace, předcházející samotnému tvoření, ale i samotná tvorba je často dostatečnou motivací. Obrovskou radost měly děti z ponožkových loutek kočiček, ze psí rodinky, vyrobené z krabiček, a samozřejmě z rybiček na rybaření.

Jednotlivé postupy byly pro děti dobře srozumitelné. Velký význam má naplánování činností a jejich forma. Často jsem pracovala frontálně, s celou skupinou třídy, děti spolupracovaly u jednotlivých stolečků a výrobků vzniklo víc. Příkladem mohou být žabičky z krabiček od sýra, psí rodinky, velikonoční dekorace (zajíc), ... Na některých dílech spolupracovala menší skupinka dětí (většinou ve věku 5 – 6 let). Patří mezi ně kašírovaný havran a želva. Individuální činností vznikla například housenka a loutka z ponožek.

Při realizovaných činnostech ráda využívám další funkce vytvořeného předmětu. S některé výrobky jsme využili při pohybových hrách, jiné v dramatických improvizacích a loutkových divadlech. Některé výtvořky se staly přímo hračkou, například rybičky na chytání. Děti z tohoto dalšího využití měly obrovskou radost. Vytvoření něčeho hmatatelného, s čím si mohou dále hrát s kamarády, rozvíjet svoje komunikační dovednosti a fantazii, je podněcovalo k tomu, že pracovaly s chutí a radostí.

Často jsme vytvářeli kolektivní dílo, kde byly děti vedeny ke spolupráci a přizpůsobení se kolektivu. Děti se spolu domlouvaly, rozdělovaly si činnost, starší děti se naučily pomáhat menším, v případě potřeby. V náročnějších situacích (vytvoření konstrukce havrana,...) a při lepení pistolí pomáhá dětem učitelka.

Práce dětí bylo možné shlédnout nejen v šatně, ale i ve vestibulu mateřské školy a na školní zahradě. Některé se staly přímou součástí školního prostředí (žába z pneumatik) a jiné ji zdobily delší časové období (sovy na větvi v šatně).

Ke zpracování jsem často volila odpadový materiál. S dětmi jsme pak tento materiál „recyklovali,“ změnil jeho podobu a přidali mu novou hodnotu. Během

vytváření měly děti možnost poznat různé výtvarné techniky a obohatit svoje zkušenosti.

Z realizace různorodých aktivit vyplývá závěr, že prostorové vytváření nabízí i dětem, které jsou hapticky založené, příležitost ke spokojenosti a prožitku, který jim je vlastní. Různorodost a pestrost v nabídce činností učitelky (nejen) v mateřské škole, by měla být samozřejmou, neboť je podstatou individuálního přístupu ve vzdělávání.

Závěr

Teoretická část bakalářské práce se zabývá důležitostí trojrozměrného vytváření vzhledem k typům člověka, jeho inteligenci a zaměření. Je nahlédnuto k jeho významu i z pohledu Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Je vyzdvížen smysl prostorové tvorby, její význam pro rozvoj komunikace a sociálních vztahů, rozvoj tvořivosti a estetického cítění.

Dále jsou popsány jednotlivé druhy vytváření dle zvoleného materiálu, bezpečnost dětí při práci a hodnocení samotných výtvorů.

V praktické části práce je předložen zásobník z možných aktivit na téma *fauna*. Činnosti začínají motivací a doporučením věkové kategorie. Obsahují výčet potřebných pomůcek, podrobný návod a možná úskalí při vytváření. Fotografie tvoří nedílnou součást jednotlivých pracovních postupů.

Závěrem každé aktivity je evaluace pedagogické činnosti, vyvození závěrů z práce dětí a jejich prožitku. Zpětně je také ohodnocena náročnost aktivity, případná úskalí a vhodnost dopomoci dospělé osoby.

Některé náměty na činnosti nabízí další uplatnění při pohybových hrách nebo dramatických improvizacích. Možnost dalšího využití je samo o sobě velkou motivací. Oproti tomu plošné práce většinou končí uloženy do konce školního roku v deskách a děti se s nimi setkají až po dlouhé době.

Přínosem bakalářské práce je vyzdvížení významu trojrozměrného vytváření, důležitost vzhledem k rovnoměrnému a všestrannému vývoji dětí s přihlédnutím k jejich individualitě. Prostorové činnosti mohou děti obohatit o cenné zkušenosti s vlastnostmi různých materiálů, se kterými se dostanou do přímého kontaktu při vytváření a mohou tak poznávat svět skrze smysly.

Nemalý význam má sociální interakce, děti při vytváření kooperují, dělí si role a pomáhají si. Mají možnost učit se od sebe navzájem, v rámci skupiny. Skrze vytváření obohacují svou fantazii, tvořivost a estetické cítění, které jsou pro kvalitní a plnohodnotný život nezbytné.

Použitá literatura:

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004.

CIKÁNOVÁ, Karla. *Objevujte s námi tvar.* Praha: AVENTINUM, 1995.
ISBN 80-7151-732-1.

GARDNER, Howard. *Dimenze myšlení.* Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-279-3

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Prstohrátky nejen se zvířátky.* Hradec Králové: TANDEM, 2016. ISBN 978-80-86901-35-0

KÁBELE, F. a L. VIMR. *Brousek pro tvůj jazyček.* 6. vydání. Praha: Albatros, 1995.
ISBN 80-00-00205-1

KIRCHNEROVÁ, V. a R. RUBEŠOVÁ. *Hravé tvoření pro malá stvoření.* Praha: Portál, 2009.
ISBN 978-80-7367-524-0

ROESELVÁ, Věra. *Prostorová tvorba ve výtvarné výchově pro základní školu.* Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-7290-254-7.

SLAVÍKOVÁ, V., J. SLAVÍK a H. HAZUKOVÁ. *Výtvarné čarování.* Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2000. ISBN 80-7290-016-1.

SODOMKOVÁ, Soňa. Předškolní věk. In: Fuchs, E. A Lišková, H. a Zelendová, E. *Rozvoj předmatematických představ dětí předškolního věku.* Praha: Jednota českých matematiků a fyziků, 2015. ISBN 978-80-7015-022-1

SVOBODOVÁ, Marie. *Výtvarná výchova v předškolním věku.* Havlíčkův Brod: Tobiáš, 1998. ISBN 80-85808-47-1.

ŠKVOROVÁ, J. a D. ŠKVOR. *Proč zlobím? lehká mozková dysfunkce LMD/ADHD.* Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-407-1

ŠVRČINOVÁ, Veronika. *Experimenty s materiály pro výuku v MŠ*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2014. ISBN n.

UŽDIL, Jaromír. *Čáry, klikyháky, paňáci a auta*. 4. vydání. Praha: SPN, 1984. ISBN n.

UŽDIL, Jaromír. *Výtvarný projev a výchova*. Praha: SPN, 1974. ISBN n.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I*. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VESELÝ, B., E. ROUČOVÁ a J. ŠONKOVÁ. *Prostorová tvorba v mateřské škole*. Metodická podpora kurzu KA2.5. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN n.

HAZUKOVÁ, HELENA. O činnostech výtvarných a tvořivých. *INFORMATORIUM 3 – 8*. Praha: Portál, 5/1995-96, s. 12 – 13.

Český rozhlas. Hlas pro tento den. *rozhlas.cz* [online]. ©1997-2017. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/hlas/portal/>